Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 49 (1595) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 7 СНЕЖНЯ 1986 г. ЦАНА 10 зл.

ДА 95-й ГАДАВІНЫ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ – ВАСІЛЁК БЕЛАРУСКІ

Сярод літаратурных крытыкаў выступаюць розныя меркаванні, якія датычаць такога ці іншага пісьменніка. Усе гэтыя меркаванні суб'ектыўныя, бо няма і ніколі не будзе аб'ектыўных спосабаў і крытэрыяў ацэнкі мастацтва. Зыходзячы з такога суб'ектывізму, магу сказаць, што для мяне найвыдатнейшым беларускім паэтам перыяду „Нашай нівы“ быў Максім Багдановіч. Не буду мець прэтэнзіі да таго, хто не раздзяляе майго погляду і з плеяды беларускіх нашаніўскіх пісьменнікаў ставіць на першым месцы нейкага іншага аўтара.

Максім Багдановіч нарадзіўся ў Мінску 9 снежня 1891 года. Калі яму было пяць гадоў, памерла яго маці, пражыўшы ўсяго 27 гадоў. Гэта ад яе ўнаследаваў Максім страшэнную на тыя часы хваробу — туберкулёз, якая і яго звяла заўчасна ў магілу. Зрэшты, таксама на дваццаць сёмым годзе жыцця.

Бацька Багдановіча быў па службе пераведзены з Мінска ў

(Працяг на стар. 4)

На адкрыцці помніка М. Багдановічу ў Мінску ў 1981 г. Група беларускіх пісьменнікаў і мастакоў.

З ПАЕЗДКІ Ў БССР

Ёсць на зямлі савецкай гэтакі куточак, дзе збягаюцца граніцы трох саюзных рэспублік: **Беларусі, Латвіі і Расіі.** На тэрыторыі БССР знаходзіцца тут Верхнядзвінскі раён і вялікае Асвейскае возера з гарадскім пасёлкам Асвея, у Латвійскай ССР — гэта Зілупінскі раён, а ў межах РСФСР апынуўся тут Себежскі раён Пскоўскай вобласці. Тры рэспублікі, быццам тры родныя сёстры, падаюць сабе тут рукі над блакітнымі азёрамі, пад шум дрымучага лесу, над рыбаводнымі рэкамі Заходняя Дзвіна, Сіняя, Ужыца, Дрысна і Сар'янка.

Гэтай геаграфічнай асаблівасцю раней я не цікавіўся. І таму, калі мой віцебскі сябар, супрацоўнік газеты „Віцебскі рабочы“, Уладзімір Пятровіч, запрапанаваў мне паездку на Курган дружбы, я ў першую хвіліну не ўцяміў, у чым тут справа, і вачыма ўяўлення ўбачыў вядомы Курган Славы, устаноўлены пад Мінскам.

КУРГАН ДРУЖБЫ

— Сустрэнемся тады заўтра ў восем гадзін раніцы каля кінатэатра „Мір“. Там я дамовіўся з работнікамі Віцебскага абласнога краязнаўчага музея. Яны абяцалі падвезці нас уласным транспартам. Паездка прадбачваецца на два дні, — паінфармаваў Уладзімір Пятровіч.

Гэтае „заўтра“ абазначала для мяне суботу, 5 ліпеня 1986 года. Канчаўся першы тыдзень майго прабывання на Віцебшчыне, але ўсё яшчэ псіхічна не змог я пераключыцца на маскоўскі час. Вечарам задоўга заседжваўся, з ранку цяжка было прачнуцца. Восьмая гадзіна па маскоўскаму часу абазначала для мяне ўсё яшчэ гадзіну шостую, а каб сабрацца і знайсці ў малавядомым горадзе гэты кінатэатр „Мір“, неабходна было яшчэ дакінуць дзве гадзіны. У пятніцу познім вечарам па беларускім тэлебачанні паказвалі фільм „Сябры“, які я вельмі перажыў. Упершыню ўбачыў я адлюстраванне ў мастацкім творы той горкай, цяжкой, нічым не ўпрыгожанай, галоднай рэчаіснасці, якая выпала на долю беларускага народа ў першым пасляваенным дзесяцігоддзі. Вось адзін са шматлікіх абразкоў, якія паяўляліся ў гэтым фільме: жанчыны ў раскіслым балоце ўручную капаюць бульбу, якую тут жа кал-

(Працяг на стар. 6)

Зрэпарцёрскіх ЗАПІСАК

СТАРОЕ БЕРАЗОВА – 60 ГАДОЎ ПАЗНЕЙ

Старое Беразова, хата пры хаце, расцягнулася ўздоўж брукаванай вуліцы ад гайнаўскай шасейнай дарогі аж па чыгунку, якая таксама спалучае Бельск Падляшскі з Гайнаўкай. Разам — 155 нумароў і 145 гаспадароў, якія аплачваюць зямельны налог. Такія лічбы назваў мне солтыс **Андрэй Харытанюк.**

Вёска працвітае. Наяўныя доказы дабрабыту відаць тут, як на далоні. Гэта дбайна адноўленыя, ашаляваныя, драўляныя дамы, гэта на гарадскі лад адчыкаеныя мураванкі, гэта дарагія, найчасцей жалезныя, прыгожа памаляваныя прыхатнія агароджы, гэта задаволеныя жыццём, модна апранутыя людзі, якіх у святочны дзень сустракаў я на вуліцы, калі яны, прысеўшы на лавачцы, або нейк звычайна спыніўшыся ля плоту, абменьваліся навінкамі са свету ды сваімі меркаваннямі.

Прыемна ўслухацца ў гэтую мілагучную гаворку, якая пратрывала тут больш за тысячу гадоў, захаваўшы ў сваім лексічным і фанетычным багацці найбольш стараславянскіх элементаў. Праміналі князі, каралі, цары і прэзідэнты, а ён, люд наш, надалей трываў на сваім спрадвечным месцы, пры сваіх традыцыях і сваёй мове. Толькі драўляную колішнюю саху падмяніў ён жалезным плугам, на месцы валоў паставіў хуткагонкія трактары. Аж 72 гэтыя стальныя коні зараз успамагаюць працу стараберазоўскіх гаспадароў. Ледзь іх солтыс усіх палічыў, хаця і ён сам прыналежыць тут таксама да піянераў механізацыі сельскай гаспадаркі.

— Было гэта, здаецца, у 1973 годзе, — задумаўся солтыс Андрэй Харытанюк. — Тады я купіў сабе першы „Урсус“. Тады таксама трактары купілі: Іван Скепка, Мішка Кірылюк, Язэп Мароз, Хведар Трашчотка і Павел Ялоза...

Яны ў Старым Беразове, значыць, найперш пераселі на трактары.

*

Апошні раз пабываў я ў гэтай вёсцы ў нядзелю, 19 кастрычніка. Сяляне, з якімі я сустракаўся, найчасцей абменьваліся тады меркаваннямі аб сустрэчы пра-

(Працяг на стар. 6)

АБ НАЙПРЫГАЖЭЙШЫХ, НАЙРАЗУМНЕЙШЫХ І НАЙЛЕПШЫХ (3)

Уся бяда ў тым, што мы бачым недахопы ў нашых блізкіх, але не заўважаем іх у сябе. Бывае яшчэ горшае, бывае, што свае недахопы мы трактуем як добрыя якасці і чакаем, што яны павінны выклікаць захапленне з боку іншых. І калі захаплення не заўважым, пачынаем непрыхільна адносіцца да тых, хто не праявіў у адносінах да нас энтузіязму.

Я ў сваім жыцці сустрэў вельмі многіх людзей, якія цэлымі гадзінамі патрапілі гаварыць аб тым, што яны (не так, як іншыя, якія характарызуюцца рознымі дзівацтвамі), на шчасце, не маюць ніякіх дзівацтваў. Бяднягі не разумелі таго, што якраз гэтая многагадзінная гутарка на гэтую тэму і была класічнай праявай псіхічнай паталогіі.

Для мяне асабіста, бадай, найбольш смешным у асобных людзей з'яўляецца іх імкненне да суперпаважнасці. Усякая надзьмутасць, штучная галасавая інтанацыя, прыкідная няшчырая ўсмешка, прытворны інтэлектуалізм — усё гэта, насуперак волі носьбіта такой тэатральнасці, складае твор чалавечай блазенады, якая не вядзе да прамоцыі, а, на жаль, да кампраметацыі. Аднак аб гэтым яго светласць — чалавечая самаўпэўненасць не ведае. І ёй здаецца, што яна ў стане ашукаць увесь свет. Зрэшты, ці толькі свет? Часта і самога сябе. Калісьці ў часопісе „Пшэкруй" быў змешчаны цыкл рэпартажаў аб нейкім галандскім шпіёне, які ў перыяд акупацыі працаваў у вельмі важнай верфі. Верф будавала для немцаў падводныя лодкі. У гэтых лодках інсталяваліся вельмі хітрыя прыборы, якія выконваліся найвыдатнейшымі рэдкімі спецыялістамі. Заданне заключалася ў тым, каб даведацца, дзе гэты спецыялісты жывуць, і каб разбамбіць іх домікі. У сувязі з тым, што немцы ўстанавілі на заводзе выключна эфектыўны кантроль, амаль што не было магчымасці пранікнуць на фабрыку і прыглядзецца да тых, хто там працуе. Алянты пайшлі на спецыфічную хітрасць. На працягу многіх месяцаў абраблялі псіхічна аднаго з другарадных рабочых на фабрыцы. Апрацоўка ішла ў тым напрамку, каб гэты рабочы выглядаў паўдыётам, на якога немцы не будуць звяртаць ніякай увагі. Пасля некалькіх месяцаў „апрацоўкі" выбраны рабочы слініўся, бяздумна глядзеў на акружэнне, стаў папіхачом на фабрыцы. У канцы канцоў ён даведаўся, якія тут найважнейшыя спецыялісты і дзе яны жывуць. Вялікае было здзіўленне, калі пэўнай ночы амерыканскія самалёты не бамбардавалі ні фабрыкі, ні ваенныя аб'екты, а толькі некалькі домікаў на ўскраіне горада. Якраз у гэтых доміках і жылі суперспецыялісты ад падводных лодак.

Найцікавейшае аднак зусім іншае. А менавіта тое, што спомнены шпіён так трывала перавасобіўся ў слінявага папіхача, што пасля вайны яму спатрэбілася некалькі гадоў, каб вярнуцца да нармальнага фізічнага і псіхічнага стану.

Чаму я прывёў тут гэтую гісторыю? Таму, што хачу падкрэсліць, што дзякуючы розным практыкаванням, намаганням і трэніроўкам чалавек можа сапраўды стацца тым, чым ён стацца прагне. Тут аднак мяне агортваюць сумненні. Датычаць яны таго, ці чалавек, дзякуючы трэніроўцы, можа змя-

(Працяг на стар. 11)

СТОЎБЦЫ

Рэспубліканскае свята паэзіі адбылося ў стаўбцоўскім раёне, на радзіме Якуба Коласа.

Свята паэзіі стала своеасаблівай творчай справаздачай беларускіх літаратараў перад працаўнікамі раёна, якія сабраліся ў Стаўбцоўскім раённым Доме культуры. Яго адкрыў і вёў паэт Максім Лужанін. Прывітальным словам Максіма Танка былі новыя вершы. Аб значэнні творчасці песняра гаварылі на свяце госці з Украіны, Літвы, Ленінграда. Украінскі паэт У. Броўчанка падарыў арганізатарам свята двухтомнік перакладаў вершаў беларускіх аўтараў і пласцінку з запісамі народных мелодый, а ленінградзец І. Сабіла — перакладзеную на рускую мову коласаўскую паэму „Новая зямля". Са сваім перакладам „Новай зямлі" на ўкраінскую мову пазнаёміў слухачоў Сцяпан Пінчук.

Прагучалі на свяце новыя вершы А. Вярцінскага, Р. Барадуліна, А. Грачанікава, К. Цвіркі, М. Маляўкі, Ю. Свіркі, Н. Тулупавай, Т. Бондар, М. Пракаповіча, У. Паўлава. Аб значэнні коласаўскага слова для развіцця беларускай савецкай і сусветнай літаратуры гаварыў Я. Брыль. Ён падкрэсліў, што творчая спадчына Коласа стала здабыткам многіх народаў.

Народнымі напевамі, мелодыямі на вершы песняра парадавалі гасцей удзельнікі мастацкай самадзейнасці.

БРЭСТ

Выстаўка тавараў культурна-бытавога прызначэння, на якой экспанаваліся вырабы мясцовай прамысловасці Латвіі, Літвы, Эстоніі, Беларусі і фірм Польскай Народнай Рэспублікі, завяршылася ў Брэсце. Яе ўдзельнікі абмеркавалі перспектывы супрацоўніцтва прадпрыемстваў, што спецыялізуюцца па выпуску тавараў народнага спажывання, намецілі канкрэтныя меры па паляпшэнню гандлю імі.

Такая выстаўка праводзілася ў рэспубліцы ўпершыню. На ёй прадстаўлены паўтары тысячы вырабаў прадпрыемстваў і народных промыслаў Польшчы. На польскім рынку рэалізуюцца беларускія халадзільнікі, фотаапараты, гадзіннікі, піяніна, пасуда, тканіны. А за кошт імпарту з ПНР Беларусь таксама ў значнай ступені пакрывае патрэбнасці ў таварах народнага спажывання, паліграфічным абсталяванні, сельскагаспадарчых машынах, садавіне. Пашыраецца партнёрства, двухбаковы абмен таварамі паміж універмагамі Брэста і Любліна, Мінска, Варшавы і Познані. Выкарыстоўваць у большай меры такія магчымасці дапаможа праведзеная выстаўка.

МІНСК

Абараніць чалавека ад капрызаў суровага клімату Сібіры, Крайняй Поўначы або сярэднеазіяцкіх пустынь — такая мэта даследаванняў у многіх навуковых цэнтрах краіны. Вучоныя з Масквы, Ленінграда, Новасібірска, Мінска, рэспублік Прыбалтыкі, Сярэдняй Азіі і Закаўказзя правялі ў сталіцы Беларусі Другую Усесаюзную канферэнцыю па важнейшых тэарэтычных і практычных праблемах тэрмарэгуляцыі.

Знаёмства з апошнімі дасягненнямі ў гэтай галіне дапаможа ў стварэнні больш надзейных медыцынскіх сродкаў, выпрацоўцы навукова абгрунтаваных рэжымаў работы ў экстрэмальных тэрыторыях.

ГРОДНА

На Гродзенскім чыгуначным вузле ўведзена ў эксплуатацыю новая аўтаматычная тэлефонная станцыя на 1500 нумароў. Яна дазволіла ўдвая павялічыць колькасць абанентаў, зрабіць больш надзейнай і аператыўнай сувязь з лінейнымі станцыямі аддзялення, прадпрыемствамі вузла, з апаратамі кіравання дарогі.

Такая ж АТС, эманцыраваная і адрэгуляваная рукамі вопытных спецыялістаў, уведзена ў эксплуатацыю ў Баранавічах-Палескіх. Сёлета аўтаматычная тэлефонная станцыя на паўтары тысячы нумароў уступіць у строй дзеючых на Полацкім вузле, а ў Мінску сувязісты-чыгуначнікі заканчваюць апошнія работы па мантажу і закладцы абсталявання на новай буйной АТС з аўтаматычным вузлом камутацый. Для ўсіх новых АТС будаўнікі ўзвялі спецыяльныя памяшканні.

ГОМЕЛЬ

Раней чым прачынаюцца пеўні, чуваць на цэнтральнай сядзібе калгаса „Зара" Буда-Кашалёўскага раёна Гомельскай вобласці стук сякер. Адначасова будуюцца некалькі катэджаў, дзіцячы сад, сталовая з магазінам „Кулінарыя", Дом механізатараў. На малочным комплексе, дзе свой медпункт, сталовая, умывальная зала для сходаў і праглядаў фільмаў, пакой псіхалагічнай разгрузкі, лазня, нядаўна ўведзена ў строй пральня самаабслугоўвання. З'явілася і рукатворнае зарыбленае возера, якое стала цудоўным месцам адпачынку калгаснікаў.

Яшчэ чатыры гады назад усё гэта было б калгасу не па сілах. Памаглі ўмацаваць эканоміку надбаўкі да закупачных цэн за пастаўляемую дзяржаве прадукцыю. Толькі летась гэтыя дадатковыя сумы склалі паўмільёна рублёў. Імі ўмела распарадзіліся. У калгасе з'явіліся магчымасці для расшырана аднаўлення. Узраслі аб'ёмы продажу прадукцыі палёў і ферм. Штогод павялічваецца чысты даход, што дазваляе ўдзяляць больш, чым раней, увагі вырашэнню сацыяльных праблем.

ГІСТОРЫЯ З ГЕАГРАФІЯЙ

75 працэнтаў навучэнцаў, ахопленых абследаваннем, праведзеным газетай „Ю.С. Эй тудэй", не змаглі паказаць на карце, дзе знаходзіцца Сальвадор. Палавіна не ведала, у якой частцы свету размешчан Іран. Невырашальнай задачай для больш чым трэці школьнікаў аказалася і месцазнаходжанне Францыі. Ды што там Францыя! Высветлілася, што большая частка нашай планеты застаецца для амерыканскіх вучняў велізарнай „белай плямай".

Не лепшыя справы і на наступнай ступені адукацыі — у каледжах. Студэнты праяўляюць абсалютную недасведчанасць у самых элементарных пытаннях гісторыі і палітыкі. Ніводны з апытаных газетай „Балтымар сан" студэнтаў не мог назваць дакладныя гады другой сусветнай вайны, не гаворачы ўжо аб датах першай сусветнай вайны, або такіх даўніх падзей, як грамадзянская вайна ў Амерыцы. Сучасныя амерыканскія „недарослі" не маглі сказаць, дзе хоць бы прыкладна размешчаны адзін з буйнейшых гарадоў краіны Чыкага, заявілі, што канадскі горад Таронта знаходзіцца... у Італіі. Яны ўпершыню пачулі, што акрамя іх роднага штата яшчэ існуюць і іншыя.

Поўнае невуцтва праявілі студэнты і ў пытаннях палітыкі. Мала хто з іх чуў аб Дэкларацыі незалежнасці і папраўках да яе або ведаў імёны найбольш вядомых амерыканскіх прэзідэнтаў. Аб тым, што адбываецца ў іншых краінах свету, у іх лепш было б наогул не пытаць.

Апытанне, праведзенае сярод студэнтаў каледжаў амерыканскага штата Паўночная Караліна, паказала іх поўную недасведчанасць у галіне геаграфіі. Усяго 27 працэнтаў апытаных ведалі, што Амазонка з'яўляецца галоўнай воднай артэрыяй Бразіліі. Толькі 84 працэнты змаглі даць больш або менш дакладны адказ на пытанне аб колькасці насельніцтва ЗША.

Прычыны крызісу сістэмы адукацыі ў ЗША, аб якім усё часцей піша амерыканскі друк, глыбокія і разнастайныя. За апошнія гады першай з іх называюць афіцыяльную палітыку ўлад: вашынгтонская адміністрацыя асігнуе астранамічныя сумы на ваенныя мэты за кошт скарачэння расходаў на сістэму адукацыі.

За апошнія 10 гадоў колькасць школ у ЗША скарацілася на тры тысячы. Толькі за адзін 1983 год было звольнена 44 тысячы выкладчыкаў. У той жа час, паводле падлікаў даследчыцкай арганізацыі „Лейбар рысерч асашыэйшн", тых сум, якія расходуюцца на будаўніцтва ўсяго толькі аднаго знішчальніка-бамбардзіроўшчыка „F-16", з лішкам хапіла б для таго, каб на працягу года выплачваць зарплату тысячы настаўнікаў.

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 330

ВАДАСХОВІШЧА

Жыхарам паміраючых вёсак прысвячаю

Нашы вёскі Лука і Рудня,
Боўтрыкі і Гарбары,
Кануць у агромністай студні,
Бясследна і без пары.

І знікнуць тут назаўсёды
Сялян гэтых вёсак сляды.
Загіне след працы народу
У хвалях сцюдзёнай вады.

Калісь на пытанне такое:
Дзе нарадзіўся, дзе рос? —
Пачуем: — Пад гэтай вадою
З зямелькай звязаўся мой лёс.

Памёршым спакойна не спіцца,
Па смерці патопяць тут іх.
Не прыдзе пад крыж памаліцца
Ніхто і ніколі з жывых.

Прыедуць у святы і будні
Турысты з усіх гарадоў
На магілы Лукі і Рудні,
Боўтрыкаў і Гарбароў.

Віктар Швед

* * *

Восенню ранняй бываюць
Крыштальныя, дзіўныя ночы,
Па дні працавітым лягаеш,
Не спіцца — не плюшчацца
вочы.
Па небе качаецца месяц
Спелы, бы той памідор,
На сценку ў пакоі кладзецца,
Сярэбраным тканы узор.
Далёка астаўся дзесь горад,
Аб ім не сумую ані,
У сонцам нагрэтых далонях
Апошнія летнія дні.
Месяц кідае прамені
На белую просціны гладзь
І пуцаюць спелыя грушы —
Ці можна ў такую ноч спаць?

Алена Анішэўская

* * *

Паэт не жэніцца —
Ён умее кахаць.
Высылае папяровыя
лодачкі натхнення
з фантазіі-акіяна,
дзе востраў — ён,
якога разбіткі не заўважаць;
плывуць яны не на сірэнаў спеў.

Андрэй Высоцкі, Беласток
пераклала з польскай мовы
Міра Лукша

ПАКЛОН

Кланяюся
сасноваму лесу
і гамонкай дуброве,
празрыстай
рэчцы-стужцы
і ціхаму чароту,
пылістай дарозе,
што ў спякоце лета.

Кланяюся вам,
родная вёска
і палёў прастора,
і незабудкі сінія
на дыване луга,
і бярозкі стройныя,
што ўзышлі
на вотчыне...

З пятнаццатага паверха
вышыннага будынка
усім вам кланяюся.
Бо сын ваш я і брат,
друг-зямляк
з вялікага,
далёкага горада!...

Юрка Баена

Гені Мацкевіч

я чую як па венах
сястрычка мая белая
вяслуе ціха плюскае
а чайкі майго страху
з яе далоні п'юць спакой
па
кропельцы-гарошынцы

Сястрычка — бела
кветачка
гваздзіка з галоўкай
ўніз
плыве і гладзіць кроў
пялёсткамі памерзлымі
ў тунелі ўніз галоўкай
сястрычка мая белая
у глухіх каналах венаў
гваздзіка мая горкая

Міра Лукша

* * *

не пара плакаць
валасы вырываць
з галавы
мінула гневу навальніца
і зноў
дзень днём стаў
ноч... ноччу
у сутонні летніх траў
душа адпачынак
знайшла
мяккім ветрам ахінута
перад іконай святых ніў
упала на калені...
з заіканнем.

Я. Шостак

НОЧЧУ Ў ПАРКУ

Свет раптоўна, як пашча пячоры,
Субтрапічная ноч абняла,
Дзесь за хмарамі скрыліся зоры —
Ні палоскі не відна святла.

Чарната заляпіла нам вочы,
Агранічыў час скорасць падзей.
І на лавачцы ў сківіцы ночы
Заварожыў нас парк-чарадзей.

Дзесь над намі лісточкі гамоняць.
Цвіркуны безупынна трашчаць,
Вецярок халадком лошча скроні,
Штось мармыча блізкі гушчар.

Не крычыць тут ніводная птушка,
Пахаваліся ў гнёздах сваіх,
І над вухам не бзыкае мушка,
Шум далёкіх матораў прыціх.

І раптоўна заззяе дзесь блізка,
І ўпадзе на траву, на пясок,
І патухне раптоўна, як іскра,
То адзін, то другі светлячок.

Мы не чуем нічыяга кроку,
Не саромішь нас позірк людзей.
Так цудоўна з табой тут ад змроку
На каціэрне прыроды сядзець.

Адчуваю ў цемры твой дотык
І прыемнае цела, як шоўк.
Пацалункі твае, як наркотык,
Ап'яняюць мяне і без слоў.

У абдымках тваіх аджываю
Пры перкусіі сэрца твайго.
Адчуваю сябе як у раі,
Хоць не бачу цябе і багоў.

Д. Шатыловіч

Дэлі, 28.9.86.

Афарызмы

Часта гья, што крочаць з натоўпам не ведаюць, куды накіроўваецца чало.

✻

Ідучы ў першай шарэнзе, бачым гарызонт, ідучы ў сярэдзіне, бачым спіні ідучых перад намі.

✻

Памыліць адно з другім можа толькі той, хто ведае аб адным і другім.

✻

Кажучы аб хлусні, нельга не думаць аб праўдзе.

Рышард Бутайла

паэзія і... проза

Мал. Міколы Давідзюка.

ДАЛЁКІЯ ВАЛЬСЫ

У сініх касцюмах і белых сукенках
Памяць нагадвае сны:
Кружацца вальсы, любімыя вальсы —
Вальсы са школьнай пары.

Сінія ветры, белыя хвалі —
Памяць ідзе праз гады,
Сняцца нам вальсы, добрыя вальсы —
Вальсы далёкай пары.

Кліча званок урачыста за парту,
Крочыць настаўнік стары,
У яго сэрцы светлыя вальсы —
Вальсы юнацкай пары.

Строгія мамы святлеюць на твары —
Дні маладосці ўсплылі...
Памяць іграе на струнах гітары
Вальсы са школьнай пары.

М. Варанецкі

БАЦЬКАЎ ДОМ

Новы дом бацькі, хоць і гмахам здаваўся тады, галеў беднасцю. Пабудаваны быў, як і ўсе ў нас, майстраватай бесталаччу. Асядаў гадоў дзесяць, з поскрыпамі бэлек і тарарахам у вуглах, чарапіцу на яго рабіў зусім прыдурак, затое танна. У пакоях з панскімі — для завідлівых — вокнамі і з вышынёй як бы падавай патыхала запушчанасцю; шпалеры, наклееныя ў самым вялікім з іх, трэскалі ды маршчыніліся накшталт дыдактычнай мініяцюры альпійскіх гор — бачаных бацькам у нямецкую няволю, з якой гэта ён прынёс заядласць у сабе зажыць не па-тутэйшаму, прасторна і ў паўгарадской выгодзе.

Такой будовы людзі нам не даравалі. Бацька так нічога і не закончыў у ёй.

Ён старэў, як свечка гасне (трохі і распіўся быў). А я, шчабятлівы характарам, па-ластаўчынаму выпырхнуў у бяспечны Беласток. Там сваіх ужо дзяцей гадаваў, і мора мне было па калені. І пасля смерці бацькі спатрэбілася гадоў і гадоў, і глыбокай старасці маці трэба было, каб уцяміць, што няскончаным домам нашым я павінен заняцца. Магчыма, і таму таксама, што ў мяне завяліся большыя грошы ды і сынам маім вырослым ніадкуль мець кватэру ў трэці польскі крызіс...

Насамперад апланаваў я зграбны плот. Гаварылася мне з майстрам, маладым, лёгка і прыемна (як з кожным, хто пабываў далёка і ў чужых). У прызабытай глушы бацькаўшчыны я мілаваў яго, бы героя нашага часу: малайчына, ён першым вярнуўся да сваіх! Мы прыгожа сказалі і пра беларускі патрыятызм, напаследак адзін аднаму. А плот ставіў ён потым, рыхтык як той Бязбожнікавы Франак калісьці ксяндзу, аж ксёндз пачаў дурыць галаву самому Богу малітвамі аб канцы гэтай работы.

Дубападобную панэль і мэблю я абачліва заказаў у былым павятовым горадзе, у хвацкага столяра. — Будзе, проша пану, — адказваў ён мне праз цэлы божы год і ў другую вясну. Усякае наадбывалася паміж намі і я — бяссоння нажыўшы — прызнаў: з плотам, як ні як, пашанцавала. Я дапамагаў столярысе дзяцей ёй няньчыць і агарод прапалваць, каб толькі не было яму чым выкручвацца перада мною, бракам спакою ад бяздарнасці бабы (знаёмцы не ўпаткалі мяне тут, то і ганьбы мне, лічы, няма). Столяр — ён дбайна не выдаваў сябе халопам — кінуў усенька і зрабіў нават больш усяго таго, за чым я заходзіў, але тады, калі западозрыў мяне, што я дабіраюся да ягонай жонкі, зіркастай і рагатлівай гультайкі (гэтым ён як бы падказаў спосаб, якога я і спрабаваў у гешэфтах сваіх паслейшых з гідраўлікам ды дастаў у морду). Я мацней і мацней здзіўляўся

(Праця́г на стар. 4)

© PDF: Kamunikat.org 2023

ПРЫМІРЭННЕ НА ВЕКІ-ВЕЧНЫЯ

Дакладна і некалькі разоў нават прачытаў я адгалоску нашага самаахвярнага беларуса і майго сябра Васіля Петручука „Хачу, каб усе людзі былі добрымі“. змешчаную ў „Ніве“ ад 26 кастрычніка. Гэты матэрыял адносіцца і да мяне і кранае ён мяне не столькі асабіста, колькі таго як я пішу і як далёка я бачу наперад і як глыбока разумею мінулае. І як разумею я чалавека якому больш пекла на зямл чымсьці на тым свеце... Датычылася таксама і майго рэагавання на крытыку.

Чытаў я тое пісанне Петручукова з заклапочанасцю і без аніякай злосці, а пасля таго, як прачытаў некалькі разоў, — добра разабраўся я ў глыбіні ягоных слоў. Дзякуючы Петручуку свет стаў мне яснейшым, хочаце — верце, не хочаце — не верце. Шмат чаго новага ён мне гэтым сказаў. Гэта ж праўда — Савецкая Армія вельмі магутная, яна ніколі і нікога не баялася і не баіцца.

Васіль Петручук шкадуе мяне, шкадуе, што я такі даверлівы да людзей. Ну, што тут зробіш? Такім я ўжо выгадаваўся-выхаваўся. Я ведаю, што добры махляр лепей скажа няпраўду і яму ўсе паверацъ, чым бяздарны праўдалюб, якога яшчэ і ілгуном абзавуць людцы. Гэта і ёсць адна з галоўных прычынаў нашых няшчасцяў ды бедаў, крызісаў усякіх і калатні з „ужэнднікамі“.

І да Петручука, і да ўсіх іншых аўтараў, якія пішуць свае кніжкі на роднай нам беларускай мове, маю я асабліва сардэчныя адносіны, шаную я такіх людзей надзвычай! Яны — гэта нашы патрыёты на сто працэнтаў!

Ці я хаваюся ад Петручука, калі ўбачу яго? Не, не хаваюся! Гэта нейкая недарэчнасць, дарагі зямляк мой! Я не з тых, каб сваіх не пазнаваць. Запрашаю цябе ў госці, нумар маёй дубінкай мураванкі адзінаццаты, і блізка шашы яна. Завітай да мяне пры нагодзе, прыедзь калі.

Мікалай Панфілюк

ЦЯЖКАСЦІ ГМІННАЙ ШКОЛЫ

Школа ў Нараўцы памяшчаецца ў чатырох цесных будынках. Адзін з іх памятае яшчэ царскія часы.

Але ў гмінных планах на бліжэйшыя гады няма пабудовы школы ў Нараўцы. Сярод настаўнікаў можна пачуць, што ў XX стагоддзі ім не прыдзецца папрацаваць у праўдзівай сучаснай школе.

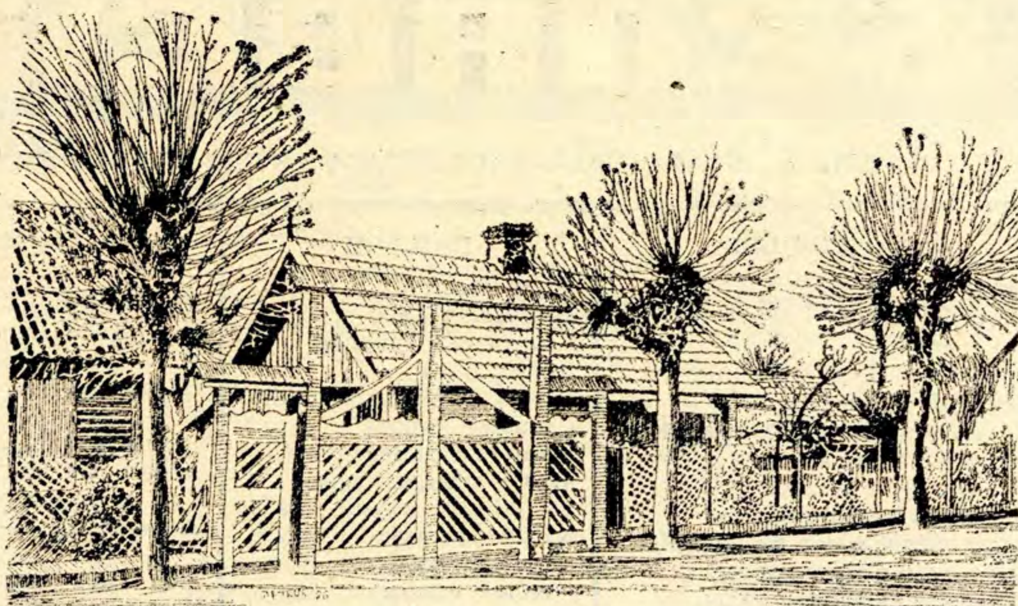
Праўда, тут увялі цэнтральнае ацяпленне, будуецца некалькі гадоў спортзала. Вось і цяпер ідзе рамонт майстэрні, дзе вядуцца ўрокі па практычных занятках. Але для навучання некаторых прадметаў проста не хапае залаў. Зразумела, што цесныя класы і частыя рамонты не спрыяюць працэсу навучання.

І так, у мінулым годзе вучні з Нараўкі слаба выступілі ў прадметных конкурсах. Толькі ў дэкламатарскім конкурсе савецкай паэзіі занялі высокае VIII месца ў ваяводстве.

Нараўцы неабходна новая сучасная школа.

М.В.

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Сямяцічы, вул. Касцюшкі. Мал. Уладзіслава Петрука.

БАЦЬКАЎ ДОМ

(Працяг са стар. 3)

мноству тае мэблі ўсюды, шыкоўнай не па-фабрычнаму! Хто ж гэта яе вырабляе?

З гідраўлікам жа звязаўся, бы вады напіўшыся. хітра і вопытна: рамяснюга, ведай, думае не столькі пра тое, што табе парабіць, але чаго і як не зрабіць, а грошай з цябе настрыгчы. Мы гарласта пілі барыш ашуканцаў. ход з майго боку быў просты: глядзі, во, жывая з мяне аказія табе дзеля дарэмшчыны! Ён і дзюбнуў гэтую прынаду, яшчэ і матэрыял уласны дэклараваў мне, за які я яму тут жа задатак жменяй на стол паклаў. Прайграе той, хто ўзрадуецца, і хоць я ўжо спяваў за чаркаю, але шчыраваў ён, і таму верх потайны мой пакуль што быў.

Мантаж ваннай я ўпільнаваў да апошняе шрубкі (гікаўка ўрэшце знясіліла мяне ад перапою з ім). Ён адбіваўся, калі я сцягваў яму з ног у пасцелі боты; начаваў, зараза, тыдні тры. Уставіўшы радыятары ў пакоях, у перадпакоі і на кухні, і жалезную печку цэнтральнага, некуды сплыў ён мне з вачэй (яму не хапала дэталей і ён казаў: пашукаю добрага і недарагога злодзея). Я не браў гэтага ў галаву, напытваючы тым часам, дзе б мне бетоншчыка наняць, каб пазбыцца граззя вакол дома і каб жа цэментавым тынкам ардынарны фундамент прыхарашыць. Згадзіў я такога ў самім Беластоку, трохі следам за падбеластоцкім гідраўлікам. І ў гэтым выпадку не абышлося без сакрэту — майстар еў хлеб свой з венгерскай кантрабанды, бетонамі займаўся для камуфляжу, работу ён мэнчыў. Ён з'явіўся ў нашым доме як чацверты і маці не вытрывала са сваімі благімі прадчуваннямі.

— Яны зарэжуць цябе, сынок!

Сказала яна, бы ў крыніцу гледзячы.

За ім, за гэтым варацілам, папрыбягалі, усё роўна што сабакі на спажыву, і той жа малады, каб яму я за плот даплаціў, бо грошы ўпалі і слаба са спекуляцыяй доларамі, і столяр (папраўдзе: скупшчык золата цыганам) тую бабу сваю прыслаў, бо агледзеўся, што замала ўзяў з мяне, і гідраўлік знайшоўся. Гідраўліку нешта яўна не ўдаваўся продаж заезджаных фіяцікаў, якія набываў ён за бесцань і аднаўляў.

— Маразы ідуць, — загаварыў, ледзь паспеў я разявіцца на яго. — Вада, як вада, замерзне возьме ў цэнтральным, калярыфэры патрэскаюць, і руры, а каштуюць яны, ой, каштуюць...

— Ты-ты, — ускіпеў я ад раптоўнага здогаду: ён чагосьці не дарабіў назнарок!

— Лічыся пан са словамі, абразіш, дык гонар мой цану зацэніць, прыкінуўшы зболышага, падвойную, калі што, — супыніў мяне гідраўлік.

Я аддаў ім усё, што меў і чаго не меў грашыма, і страшэнна запазычыўся. Я пахаладзеў, я не думаў, я чагосьці не разумею, я папаўся...

Прысніўся мне бацька, дзіўна прысніўся: ён маўчаў і я маўчаў.

Сакрат Яновіч

27 верасня — 13 лістапада.

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ — ВАСІЛЁК БЕЛАРУСКІ

(Працяг са стар. 1)

Гродна, а ў 1896 годзе ў глыбіню Расіі, у Ніжні Ноўгарад. Дзяцінства будучага паэта праходзіла ў добрых матэрыяльных умовах. Яго бацька зарабляў прыблізна 1500 рублёў у год, а пры гэтым меў бясплатную кватэру. Такія ўмовы гарантавалі магчымасць культурнага выхавання дзяцей і іх адукацыю.

У 1897 годзе здарылася шасцігадоваму Максіму прыкрая прыгода. Гуляючы, ён упаў, ударыўся барадою аб падлогу і амаль поўнасцю адкусіў зубамі кончык языка. Лекар „на жыўца“ прышываў адкушаны кончык. Максім не выдаў найменшага стогну ці крыку. У гэтым праяўляўся характар будучага паэта.

Атрымаўшы пачатковую адукацыю, Багдановіч пачаў вучыцца ў гімназіі. У перыяд першай рэвалюцыі ў 1905 годзе прымаў ён актыўны ўдзел ва ўсіх палітычных падзеях і быў арганізатарам у сваім класе гуртка анархістаў. Зразумела, што ўся гэта дзейнасць не мела прадуманага характару і была вынікам агульных настрояў і там-сям пануючага хаосу.

У кастрычніку 1906 года вучні гімназіі пры дапамозе банкі з порахам узарвалі драўляную лесвіцу. Пры гэтым скіравалі ў адрас дырэкцыі гімназіі тэкст: „Господа-преподаватели! Мы, взорвавшие, заявляем, что была взорвана в качестве протеста против реакционного поведения учащихся, не пожелавших почтить память погибших 18-19 октября 1905 г. борцов за свободу“. Максім быў звязаны з гэтай справай і таму як у яго, так і ў бацькі былі камплікацыі.

У 1909 годзе паяўляюцца ў Максіма першыя сімптомы злаВеснай хваробы — туберкулёза, ад якога годам раней памёр яго старэйшы брат Вадзім. Напалоханы гэтымі сімптомамі, бацька стараецца ратаваць сына. Часта возіць яго на поўдзень, „на кумыс“, які паводле тагачасных меркаванняў быў амаль што найлепшым лякарствам на сухоты. Бываў Максім і ў Ялце, якая славілася спрыяльным для сухотнікаў кліматам. Пры гэтым прадаўжаў ён навуку ў гімназіі, якую закончыў у 1911 годзе. Думаю, што чытачам будзе цікава пазнаёміцца са школьным пасведчаннем Багдановіча, якое дало Максіму атэстат сталасці. Закон божы — 3, руская мова — 5, царкоўна-славянская мова — 4, філасофская прапедэўтыка — 4, латынь — 3, матэматыка — 3, матэматычная геаграфія — 3, фізіка — 4, гісторыя — 4, геаграфія — 4, правазнаўства — 5, нямецкая мова — 3, французская мова — 3.

У 1908 годзе Максім пераехаў з Ніжняга Ноўгарада ў Яраслаўль. Там, закончыўшы гімназію, пачаў вучыцца ў ліцэі (1911-1916).

Развіццё нацыянальнай свядомасці ў Багдановіча было з'я-

© PDF: Kamunikat.org 2023

ЧЫЖОЎСКІЯ ЗДАБЫТКІ

У Чыжоўскай гміне ў апошнія гады назіраецца стабільная сістэма ў выкарыстоўванні зямельных угоддзяў. Больш як 11 тысяч гектараў зямлі, якія тут абсяваюцца, даюць даволі высокія ўраджаі. З аднаго гектара сяляне атрымліваюць у сярэднім па 27 ц збожжа, 200 ц бульбы, 300 ц цукровых буракоў і 62 ц сена. Аднак гэтыя паказчыкі яшчэ недастатковыя для добрых зямель Чыжоўскай гміны.

Добрыя вынікі атрымалі ў апошні час сяляне ў жывёлагадоўлі. Цалкам затрымана змяншэнне свінагадоўлі. У апошнія гады колькасць жывёлы ў гміне бесперапынна павялічваецца. У параўнанні з мінулым годам сёлета на сто га зямельных угоддзяў павялічылася будла на 0,8%. Паводле чэрвеньскага перапісу ў гміне налічваецца: быдла — 7453 штукі, свіней — 6175 штук, авечак — 5557, курэй — 18020.

Толькі колькасць коней у гміне памяншаецца. Засталося іх цяпер усяго 564, а гэта на 18 прац. менш, чым у мінулым годзе. Цягавай сілай замест коней сталі трактары. Сёлета на 1 трактар прыпадала 16,2 га зямельных угоддзяў. Праўда, многія трактары і іншыя сельскагаспадарчыя машыны ўжо моцна выкарыстаны і патрабуюць рамонту, запасных частак, аднак без іх не было б эфектыўнага гаспадарання.

У апошнія гады ў гміне значна палепшалі дарогі, у тым ліку і даязныя дарогі да палёў. Закончаны працы на лініі Збучы-Клейнікі і ў саміх Клейніках, а на лініі Новаберазова-Курашава-Камень работы часова спынены. У выніку доўгіх намаганняў жыхароў Падрэчан і Слівова, нарэшце наладжаны дарогі, спалучаючыя гэтыя вёскі з сядзібай гміны.

У многіх выпадках па ініцыятыве пярвічных партыйных арганізацый, пры падтрымцы салецкіх радаў і іншых арганізацый, якія дзейнічаюць у гэтых вёсках, праводзіліся рамонты, перабудоўваліся або будаваліся вуліцы, наладжваліся палявыя дарогі. Прыкладам могуць быць тут вёскі Клейнікі, Шастакова і Койлы.

Працягваюцца меліярацыйныя работы ў Койлах, Курашаве, Лядах, Ляневе і Камені. Заканчэнне іх прадугледжана ў будучым годзе.

Да немалых дасягненняў гміны трэба залічыць таксама праведзенне водаправодаў у Моры Збучы і Чыжах. Толькі ў Клейніках пакуль што не могуць знайсці выканаўцы.

У гміне зроблена шмат грамадскай працы. Напрыклад, у Койлах на аўтобусным прыпынку пабудавалі пачакальню, у Збучы абсталявалі фатаграфічную працоўню, выкарыстоўваючы памяшканне над клубам. Сёлета пасаджана ў гміне 1500 дрэўцаў і 3000 дэкарацыйных кустоў.

Хаця Чыжоўская гміна даволі заможная, хаця не навінка тут тэлевізар ці легкавая машына, не гаворачы ўжо пра сельскагаспадарчую тэхніку, моладзь усё ж (хаця не так моцна, як у іншых гмінах), але адыходзіць у горад. Старыя бацькі, не маючы наследнікаў, здаюць дзяржаве зямлю за пенсію. І так, сёння ў гміне ўжо 477 га зямлі знаходзіцца ў дзяржаўным фондзе.

Аб усіх вышэй закранутых справах гаварылася 26 кастрычніка г.г. на справаздачна-выбарнай канферэнцыі ПАРП у Чыжах. Гаварылася таксама і аб неабходнасці аднаўлення школьнага транспарту і аб закантрактаванай бульбе, якую не прымаюць ГСы, і аб неабходнасці пабудовы ў гэтым рэгіёне фабрыкі па перапрацоўцы гароднiны.

Міхась Хмялеўскі

БЕЛАРУСІКІ

1975

Malcew Aleksander, Rossija i Biełorussija w sieriedinie XVII wieka. Moskwa 1974. Rec.: Sielicki Franciszek, „Przegląd Humanistyczny", 1975, nr 10, s. 170—174.

Manajenkowa A. F., Leksika russkich goworow Biełorussii. Mińsk 1973. Rec.: Maryniakowa Irena, „Slavia Orientalis". 1975, nr 2, s. 241—242.

Prokoszyna Jekatierina: Oczerk swobodomyslija i ateizma w Biełorussii w XIX w. Mińsk 1973. Rec.: Skurjat Krystyna, „Euhemer", 1975, nr 1, s. 144—146.

Ułaszczik Nikołaj: Oczerki po archieografii i istocznikowiedieniju istorii Biełorussii fieodalnogo pierioda. Moskwa 1973. Rec.: Kosman Marceli, „Archeion", t. 62, 1975, s. 257—260.

Р.С.

ТАК БЫВАЕ...

Выпадак у банку

Бадай той з пекла не выйшаў, хто грошы выдумаў. За грошы праўда і няпраўда, за грошы — радасць і бяда. Непераможная іх сіла. У пагоні за грашыма людзі едуць на заробкі, найбольш у ЗША, і там выконваюць найбруднейшую і найцяжэйшую работу, часта паніжаючую годнасць чалавека. Ну, і што з таго, што ў яго дыплом вышэйшай школы ў кішэні, а ён замятае вуліцу. Будуць жа долары! А за іх жа ў краіне можна купіць усё. Можна (хаця нельга!) прадаць іх з вялікай карысцю, а можна і палажыць у банк, і гэта таксама дасць палкам немалы працэнт.

Адзін малады чалавек, назавем яго Мітрафан, зарабіў за мяжой крыху грошай і вырашыў палажыць 700 долараў у банк. Было ў банку шмат людзей, нават цыганка там была. Адны прыйшлі ўзяць са свайго рахунку грошы, другія — палажыць. Мітрафан быў моцна ўзбуджаны, што яго долары будуць ляжаць у банку. Гэта ж карысць якая! І непакой адначасова. Не мог ён спакойна стаяць, яго ўвесь час карціла, каб глянуць на свой скарб у кашальку, каб дакрануцца да яго рукою.

Адкрылася акенца ў банку. Мітрафан быў першы. Пачаў ён шукаць у сваёй сумы кашалёк з доларамі і знайсці не можа. Рука нервозна лётае па сумцы, а грошай як не было, так няма. Пабляднеў наш Мітрафан, і заняло яму мову, толькі прашаптаў ненармальным голасам: „Укралі!", захістаўся і ўпаў.

Людзі падхапілі яго і выцягнулі на свежае паветра. Непрытомнага, палажылі на зямлю і выклікалі хуткую дапамогу. Лекар прыехаў адразу і ачуціў Мітрафана. Толькі ўстаў Мітрафан на ногі, як зноў у роспачы крыкнуў: „Абакралі!"

Людзі кажуць: „Чалавеча зразумей, ты ж стаяў разам з намі і мы ж бы заўважылі злодзея! Супакойся! Давай будзем разам з лекарам шукаць грошай!" Мітрафан згадзіўся. Долары знайшлі адразу ў спецыяльнай тайнай кішэні, якую ён сабе нядаўна змайстраваў. На жаль, не прывык яшчэ да яе.

Мітрафан аж падскочыў ад такой нечаканасці, ды зноў захістаўся і амаль не зваліўся з ног: тады — ад бяды, а цяпер — ад раптоўнага шчасця. Лекар прымусіў свайго пацыента прыняць нейкі супакойваючы лек, і праз некалькі хвілін Мітрафан пайшоў і здаў свае няшчасныя долары ў банк.

А дзеялася гэта некалькі месяцаў таму назад на вул. Варшаўскай 1 у доларавым банку.

Міхась Сваяк

вай выключнай. Здаецца гэта проста неверагодным, калі ўзяць пад увагу, што, жывучы ў русіфікаванай сям'і, не маючы кантакту з роднай зямлёй, не сутыкаючыся з беларускай адукацыяй, мог малады Максім, як бы наперакор людзям і лёсу, узбудзіць у сабе не толькі беларускую свядомасць, але знайсці сілу апанаваць беларускую мову настолькі, каб стаць адным з вядучых беларускіх паэтаў і першым беларускім крытыкам перыяду „Нашай нівы".

У Ніжнім Ноўгарадзе жылі дзве сястры бацькі Багдановіча. Асабліва адна з іх, Магдаліна, глыбока паважала ўсё беларускае і народнае. „Сестра Магдалина, — піша бацька паэта, — носительница традиций нашего рода, жила и вела свою семью так, как это делали её мать и бабушка. Она соблюдала и чтила все наши обычаи и обряды. Справляла дяды, коляды, масленицу и великодни и прочее так, как это делали предки".

Беларуская атмасфера ў дамах цётак, несумненна, уплывала на свядомасць Максіма і вяла яго ў бок далёкага роднага краю. Адна з цётак выпісала Максіму „Нашу ніву", якая адыграла ў крышталізацыі яго нацыянальнай свядомасці ролю бадай найбольшую. Нельга недаацэньваць уплыву і бацькі Багдановіча, які быў аўтарам вельмі істотнай беларусазнаўчай кнігі, прысвечанай даследаванням беларускага фальклору. Калі шукаем фактараў, якія спрыялі развіццю беларускай свядомасці ў Багдановіча, дык апрача ўжо названых, трэба назваць самастойнае вывучэнне шматлікіх зборнікаў беларускага фальклору, навуковай літаратуры, прысвечанай Беларусі, і кантакты з тагачаснымі беларускімі нацыянальнымі дзеячамі, сярод якіх найбольшае значэнне мелі кантакты з братамі Луцкевічамі і В. Ластоўскім, што ў 1910 годзе выпусціў у свет першую ў гісторыі напісаную па-беларуску кароткую гісторыю Беларусі.

У часе знаходжання ў Яраслаўскім ліцэі Багдановіч быў ужо сталым паэтам, выдатным крытыкам і рашучым беларусам. У верасні 1916 года Багдановіч, нягледзячы на тое, што вядомы рускі вучоны-мовазнавец Шахматаў запрапанаваў яму асістэнтуру ў Пецярбурзе, едзе на Беларусь, у Мінск, дзе намерваецца жыць, працаваць і тварыць. Трэба памятаць, што быў гэта другі год перыяд сусветнай вайны, якая ўжо часткова спустошыла беларускую зямлю. Прыехаўшы ў Мінск, Багдановіч працаваў у камітэце дапамогі ахвярам вайны. Яго жыццё характарызавалася выключнай сціпласцю. Прыкладам можа быць тое, што, нягледзячы на вельмі цяжкі стан здароўя, ён не з'ядаў свайго пайка цукру, адкладваў яго з мэтай перадачы ў дзіцячыя прытулкі. Тым часам стан здароўя паэта ўсё пагаршаецца. У лютым 1917 годзе Багдановіч едзе на лячэнне ў Ялту. У выніку снежных заносаў, на глухой станцыі пад Гомелем цягнік, якім ехаў Багдановіч, стаяў тры дні. Багдановіч галадаў, паглыбляючы і так безнадзейны стан здароўя. Калі ўрэшце даехаў да Ялты, быў страшэнна стомлены. Вось як апісвае гэтыя трагічныя дні ў жыцці сына бацька Багдановіча: „Скончался он 12 мая 1917 г., но я известие об этом получил на четвертый день после его смерти. Он не дал хозяйке моего адреса, не желая меня тревожить. После его смерти она нашла мой ярославский адрес и телеграфировала по этому адресу, а пока пришла телеграмма из Ярославля, был уже четвертый день. Я тотчас на автомобиле становился в Ялту. Но он был уже похоронен. Хозяйка Мария Цемко (ул. Николаевская, нр 8) мне рассказала следующее: После долгих поисков квартиры, пришел он, измученный и усталый. Когда она показала ему комнату, он сел на стул, заявив: никуда больше я не пойду. Комната была довольно обширная, светлая, с видом на море, на втором этаже, сзади дома, с отдельной лесницей и совершенно изолированная, глухая: хоть кричи, хоть стучи — никто не слышит (хозяйка жила внизу с подхода) и помощи не подаст. Самое подходящее, чтоб умирать в полном одиночестве. В гигиеническом отношении выбор был для слабогрудого совершенно не удачен: место низкое, море близко. С питанием он устроился очень весьма плохо: кормился в какой-то столовой или

(Працяг на стар. 6)

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ — ВАСІЛЁК БЕЛАРУСКІ

(Працяг са стар. 5)

пробовлялся сухоедением, сам себе закупал провизию. Выходил все время, слёг за неделю до смерти, когда пошла кровь горлом, кровь или текла струёй, или выкашливалась крупными сгустками. Была приглашена сестра милосердия, которая за ним ходила, видимо, только днём, ибо он умер совершенно один ночью. За несколько дней до смерти попросил купить ему земляники, как бы на прощание с матерью-природой, её весенним даром. Попробовал — и больше ничего не ел. Похоронили его на ялтанском кладбище...

...В главах поставлен небольшой белый крест с надписью на костяной табличке его имени (студент Максим Адамович Богданович)...

...Место выбрано чрезвычайно неудачно: ливни и потоки с крутого склона кладбища легко могли размыть могилу. Я нанял сторожа, чтобы могилу укрепить и привести в порядок, оставил денег хозяйке, чтобы посадить кипарисы и розовый куст...

...Через несколько дней я уехал из Крыма".

Вось так выглядаў апошні акт Максімавай драмы. Паэт, які ўсё жыццё імкнуўся да людзей і асабліва беларусаў, памёр у адзіноце: без бацькі, без сваіх і нават без чужых. Памёр далёка ад любімай Беларусі. Багдановіч ведаў, што памрэ заўчасна. Гэтую тэму кранаў у многіх сваіх вершах. Вярнуўся да яе і ў Ялце ў як жа сумна-радасным чатырохрадкоўі. Гаварыў у ім, што памірае „ў сіняй краіне". Аднак не скардзіўся, наадварот, падкрэсліваў горда: „Я не самотны, я кнігу маю, з друкарні пана Марціна Кухты". Меў на ўвазе свой зборнік „Вянок", які памагаў яму горда па-беларуску жыць і годна па-чалавечы паміраць. Гадоў восем таму назад беларускі паэт Алесь Бачыла гаварыў мне, што беларускія пісьменнікі павязуць на магілу Багдановіча насенне яго любімых кветак — васількоў. Ці прыняліся яны на магіле паэта, не ведаю. У 1981 годзе перад тэатрам оперы і балету ў Мінску быў адкрыты помнік М. Багдановічу. У правай руцэ трымае вялікі паэт сціплыя беларускія кветкі-васількі.

А. Баршчэўскі

P.S. Дарагія чытачы, у сваім артыкуле крануў я выключна некаторыя біяграфічныя моманты з жыцця Багдановіча. Далейшыя два артыкулы аб яго творчасці і літаратурнай публіцыстыцы — мой доўг перад вамі.

А. Б.

За Мікалаем Трашчоткам, якога бачым на гэтым здымку, стаіць мураванка яго дваюраднага брата. На гэтым месцы ў Старым Беразове знаходзілася драўляная хата Івана Трашчоткі, у якой 5 снежня 1926 года быў склікаць павятовы з'езд Грамады.

(Працяг са стар. 1)

вадыроў дзвюх звышдзяржаў у Рэйк'явіку. Сімпатыя ў гэтых меркаваннях засяроджвалася, вядома, на савецкім баку.

Старое Беразова ніколі не цуралася ад палітыкі. Зараз у гэтай вёсцы згодна дзейнічаюць дзве палітычныя партыі, значыць — пярвічная арганізацыя Польскай аб'яднанай рабочай партыі і гурток Аб'яднанага людовага староннітва, а таксама і дзве маладзёжныя арганізацыі: Саюз сацыялістычнай польскай моладзі і Саюз вясковай моладзі. Здараецца і так, як у сям'і Яна Леваня Трашчоткаў, што бацька прыналежыць да ЗСЛ, а сын праяўляе актыўную дзейнасць у ПАРП.

Для поўнага грамадскага краявіду гэтай вёскі дакінуць трэба было б яшчэ гурток вясковых гаспадынь і тутэйшых гарцэраў.

*

— Дзе тут была хата Івана Трашчоткі? — пытаў я ў солтыса.

СТАРОЕ БЕРАЗОВА — 60 ГАДОЎ ПАЗНЕЙ

— Ага, вам хацелася б ведаць пра гэты грамадаўскі з'езд, — здагадаўся Андрэй Харытанюк, якога не было яшчэ на свеце, калі мясцовыя дзеячы **Беларускай сялянска-рабочай грамады** рашылі склікаць 5 снежня 1926 года менавіта ў Старым Беразове, у хаце **Івана Трашчоткі,** актыўнага дзеяча БСРГ, павятовы з'езд гэтай стотысячнай грамадска-палітычнай беларускай арганізацыі, якая пад кіраўніцтвам **Браніслава Тарашкевіча** на працягу кароткага часу заваявала аграмадны аўтарытэт сярод беларусаў у Польшчы.

Тадышнія польскія ўлады, устрывожаныя хуткім ростам уплываў БСРГ, рашылі наладзіць правакацыйны, крывавы разгром стараберазоўскага з'езда. Вось фрагменты праўдзівай тэлеграмы, якую нейкі Раман накіраваў 6 жніўня 1926 года тадышняму паслу і старшыні Цэнтральнага камітэта БСРГ Браніславу Тарашкевічу:

„У нядзелю, пятага, праходзіў павятовы з'езд Грамады ў вёсцы Старое Беразова, Арлянскай гміны Бельскага павета. Членаў Грамады, якія кіраваліся на з'езд, тайная і мундзіровая паліцыя ў Старое Беразова не прапускала, арыштоўвала. Такім чынам, на з'езд змагло прабіцца толькі 120 чалавек. Вёска Старое Беразова была акружана атрадамі пешай і коннай паліцыі ў колькасці ста чалавек, з сямю кулямётамі. У час працы з'езда банда паліцэйскіх тайнякоў у колькасці 15 чалавек пачала пагром хаты, ламала дзверы і вокны (...). Паліцыя ўварвалася ў хату і пачала біць усіх членаў з'езда прыкладамі і шаблямі. Паліцэйскія трымалі за рукі паслоў(...). Паслы Мятла і Валошын паранены. Апрача гэтага паранена 50 чалавек (...)."

Быў гэта першы грозны сігнал, што ўлады рыхтуюцца да поўнага разгрому Грамады. Праз паўтара месяца, ноччу з 14 на 15 студзеня, значыць, на праваслаўны новы 1927 год, паліцыя арыштавала ўсіх беларускіх паслоў і больш за 400 чалавек кіраўнічага актыву Грамады. 22 сакавіка 1927 года дзейнасць БСРГ была афіцыйна забаронена.

*

Хацелася мне адшукаць кагосьці з сям'і гэтага Івана Трашчоткі, які адважыўся адступіць сваю хату на грамадаўскі з'езд. Мяне накіравалі да Мікалая Трашчоткі.

(Працяг са стар. 1)

КУРГАН ДРУЖБЫ

гас вымушаны адпраўляць на здачу. Адна з жанчын, бойкая маладзіца, маці двух сіротак, наўмысна частку бульбінак пакідае ў зямлі, каб ноччу, пад святло месяца і зорак адшукаць гэты скарб і зварыць бульбу сваім галодным дзеткам, ды запасціся крыху на зіму. Гэтае „махлярства" выяўляе малады старшыня, даўнейшы афіцэр-франтавік. Яго калгас не спраўляецца з планам паставак і ён па ўсіх правілах закону мог бы гэтай жанчыне прыпісаць параграф аб гаспадарчым сабатажы. Ён, аднак, гэтага не робіць і сам пападае ў сур'ёзны канфлікт з раённымі і абласнымі начальнікамі. Гоняць яго з работы. Адначасова яго франтавы сябар, таксама былы афіцэр, шляхам жаніцьбы ўвайшоў у сям'ю аднаго вельмі ж важнага рэспубліканскага чыноўніка і, крадучы чужыя навуковыя знаходкі, умела будуе навокал сябе атмасферу „свяціла" навукі, узначальвае нейкі важны навукова-даследчы інстытут...

Пад уражаннем гэтага фільма я доўга не мог заснуць. На шчасце, на месца збору ўдалося мне дабрацца ва ўказаны час. Працаўнікі музея пагрузілі нейкія свае стэнды са здымкамі, і мы рушылі ў дарогу.

— На Курган вязем мы фотавыстаўку, якая адлюстроўвае помнікі дойлідства, геройства і прыгажосці прыроды нашай Віцебшчыны, — паінфармаваў мяне адзін малады чалавек з набором фотаапаратаў на грудзях. Пасля выявілася, што гэта здольны фатограф з душою мастака, па прозвішчы М. Шмерлінг. Фотавыстаўка, якую яны везлі на Курган, была ў асноўным яго работы. Ён улюбёны ў беларускую старыну і з любатою фатаграфуе яе матэрыяльныя праяўленні.

— Адзін раз давялося мне цэлы дзень прасядзець, каб дачакацца адпаведнага моманту для сфатаграфавання вось гэтага Сафійскага сабора ў Полацку, — сказаў ён мне, калі мы праязджалі побач гэтай „Сафійкі", як славуты і дбайна адрамантаваны сярэдневяковы Полацкі манастыр называюць між сабой працаўнікі віцебскага музея. Для іх не мае ён аніякіх таямніц. У ліпеньскім сонцы яго купалы зіхацелі пазалотай. Я ахвотна падстаўляў вуха, слухаючы іх расказы.

Полацк аказаўся ў палавіне дарогі да Кургана дружбы. Чакала нас яшчэ дзве гадзіны язды. Старэнькі, выслужаны аўтобус бразгатаў і трос неміласэрна. Нягледзячы на гэта, я амаль не адрываў вачэй ад вокнаў. Хацелася хаця б на хаду паглядзець на праявы жыцця ў тутэйшых калгасных і саўгасных вёсках, якія зрэдку трапляліся нам па дарозе. Архітэктура гэтых вёсак ды іх сялібы адрозніваюцца ад таго, да чаго мы прывыклі на Беласточчыне і наогул у Польшчы. Жылыя дамы, незалежна ад іх велічыні, найчасцей „зрублены" з драўляных круглякоў, з вугламі „на закладку". Вокны і дзверы прыгожа

— Я — сын Хведара, а Іван Трашчотка — гэта мой дзядзька, — растлумачыў мне дзядзька Мікалай. Яму зараз 63 гады. Значыць тады, калі ў хаце яго дзядзькі праходзіў гэты з'езд, бегаў ён неспаўна 4-гадовым дзіцём.

— А мне здаецца, — гаворыць селянін, — што я памятаю гэты час. Хата была драўляная але вялікая, нейкіх 8 метраў шырыні і 12 даўжыні. Яна згарэла ў вайну, у чэрвені 1941 года. Тады немцы спалілі датла ўсю нашу вёску. Асталося ледзь некалькі будынкаў. Так яны помсцілі за тое, што чырвонаармейцы, якія тут прабіваліся ў Белавежскую пушчу, парадачна іх пратрапалі.

На месцы даўнейшай хаты Івана Трашчоткі стаіць цяпер шыкоўная мураванка аднаго з яго пляменнікаў. Унутры — поўнае сучаснае абсталяванне. З водаправодам і ванным пакойчыкам.

*

Наведаў я яшчэ аднаго з тутэйшых Трашчоткаў, а менавіта маладога гаспадара **Леваня Трашчотку**, які разам з бацькам Іванам пасяліўся ў двухпавярховым асабняку з таго канца вёскі, дзе чыгунка. Гэтыя Трашчоткі лічацца ў вёсцы самымі лепшымі гаспадарамі. Абзавяліся нават ужо ўласным камбайнам „Бізон".

Бацька — радны ВРН, дзеяч ЗСЛ — кудысьці паехаў, і гутарыў я з сынам, які перш за ўсё звяртаў увагу на недахопы грамадскага жыцця ў Старым Беразове.

— Вёска вялікая, багатая, — кажа. — І моладзі тут многа, бо нанач і на святы з'язджаюцца маладыя людзі з гарадоў. Але парадачнага дома культуры, на жаль, мы ў Старым Беразове не маем. Няма дзе сабрацца, пагуляць ці наладзіць звычайны сход. Ужо другі год зацягваецца перабудова вясковай вуліцы, хаця жыхары вёскі зрабілі ўсё, што ад іх па гэтай справе патрабавалі ў гміне...

У шафах Анны Трашчоткі захаваліся яшчэ колішнія ручнікі і саяны з даматканага палатна.

Ад солтыса я даведаўся, што на вясковым конце Старога Беразова да гэтага часу накапілася 1.200.000 зл. грамадскага фонду. Мала гэтага на вялікі пачын але каб дапамагчы гміне, дык сума даволі заманлівая.

А пакуль што мясцовую культурна-асветную дзейнасць падмяняюць дзве польскія і адна савецкая тэлевізійныя праграмы. Хаця, калі Грыша Мароз даведаўся пра канцэрт калектыву „Дубіны", дык паехаў аж у Беласток, каб паслухаць песні, мілыя сэрцу. Гэта толькі лішні раз пацвярджае старую праўду: чалавеку для жыцця патрэбны не толькі хлеб з маслам, але неабходная яму таксама духоўная страва.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W nawiązaniu do artykułu „Nudne Widowo" („Niwa" z dn. 12.X.86 r.) uprzejmie informujemy, że z powodu braku kandydata na gospodarza klubu z dniem 28 lutego zmuszeni zostaliśmy do zawieszenia działalności klubu PiK pozostawiając w lokalu tym meble i sprzęt. Robiliśmy wspólnie z Urzędem Gminy starania w kierunku uruchomienia klubu, niestety we wsi Widowo nikt nie wyraził zgody na podjęcie pracy w klubie jak też z miasta Bielska Podlaskiego żaden z potencjalnych kandydatów nie chce dojeżdżać do wsi Widowo.

Uruchomienie kiosku nie jest możliwe z następujących przyczyn:

1. Nie mamy kiosku, który moglibyśmy ustawić tam i do końca bieżącego roku i w I półroczu 1987 roku wszystkie kioski, jakie otrzymamy będą przeznaczone na wymianę kiosków wymagających kapitalnego remontu lub likwidację ze względu na stan techniczny.

2. Uruchomienie kiosku ze względów ekonomicznych również nie jest możliwe. Aby kiosk był rentowny musi osiągać obroty w granicach 300—400 tys. zł miesięcznie, co w warunkach wsi Widowo jest nierealne, bowiem klub po wielu staraniach uzyskiwał obroty zaledwie 100—150 tys. miesięcznie. Wieś jest mała, do 200 mieszkańców, ponadto jest tam kiosk GS „SCh", który posiada szeroki asortyment artykułów spożywczych w tym też podstawowe, przemysłowe. Chociaż nie rozprowadza prasy, ale prasę mieszkańcy Widowa mogą zaprenumerować u listonosza. Bilety MPK mogą zakupić w mieście, do którego jest dobry dojazd

3. Obawiamy się ponadto, że do kiosku również nie będzie kandydata, ponieważ w kiosku praca jest podobna jak w klubie. Przy tym kiosk powinien być czynny codziennie od 6.00—17.00 bez prawa do wolnego dnia w tygodniu, a klub był czynny 2 godz. z rana od 7.00—9.00 i po południu od 17.00—22.00 z prawem do wolnego dnia w tygodniu.

Przykro nam, że pisze właśnie Andrzej Gawryluk, który sam nie skorzystał z propozycji i nie podjął pracy w klubie PiK, chociaż zdaniem Oddziału i Urzędu Gminy był on jedynym potencjalnym kandydatem na gospodarza klubu.

Reasumując powyższe sprawa reaktywowania klubu PiK w Widowie jest otwarta i czekamy na kandydata, natomiast nie widzimy możliwości uruchomienia kiosku.

RSW „Prasa-Książka-Ruch"
Oddział w Bielsku Podlaskim
Z-ca Dyrektora
Janina Siergiejczyk

ўдэкараваны. Здараюцца ўжо і цагляныя дамы падобнага тыпу, пераважна з белай цэглы. За жылым домам, як правіла, знаходзіцца невялічкі хлеўчык, а побач — нейкая дравутня або „баня". І гэта ўсё. Яшчэ крыху агародчыка, некалькі фруктовых дрэў — і гэта будзе тыповы вясковы жыццёвы ачаг на Віцебшчыне.

Я заўважыў, што гэтыя вясковыя краявіды цікавілі толькі мяне. Мае савецкія сябры тут нарадзіліся і выраслі ды здаецца ім, што інакш і быць не можа. Нават цяпер так будуюць. Па дарозе я бачыў гэта. Роўненькія бярвенні елкі, аголеныя з кары і прыцясаныя з аднаго толькі боку ўмелымі рукамі тутэйшых майстроў, кладуць „у зруб" на вугальную вязку. У гэтакім доміку зімою цёпла, а летам халаднавата.

Спыніліся мы ў лесе. Мяне ўразіла мноства чарніц, якіх ніхто не кранаў, бо нават і следу не было, каб нехта сюды за імі прыходзіў. Нарваўшы цэлыя прыгаршні гэтых ягад, я з ветлівасцю джэнтэльмена пачаў частаваць імі ў першую чаргу нашых дам. На маё здзіўленне, яны або зусім адмаўляліся ад майго пачастунку або бралі ягады толькі для віду. Урэшце нейкі барадаты мастак (ён спадарожнічаў сваёй жонцы) высніў справу адкрыта:

— У гэтым годзе ў нас не рэкамендуецца збіраць і есці гэтыя ягады, ды ўсялякія іншыя плады лесу. Гэта ў сувязі з няшчасцем у Чарнобылі.

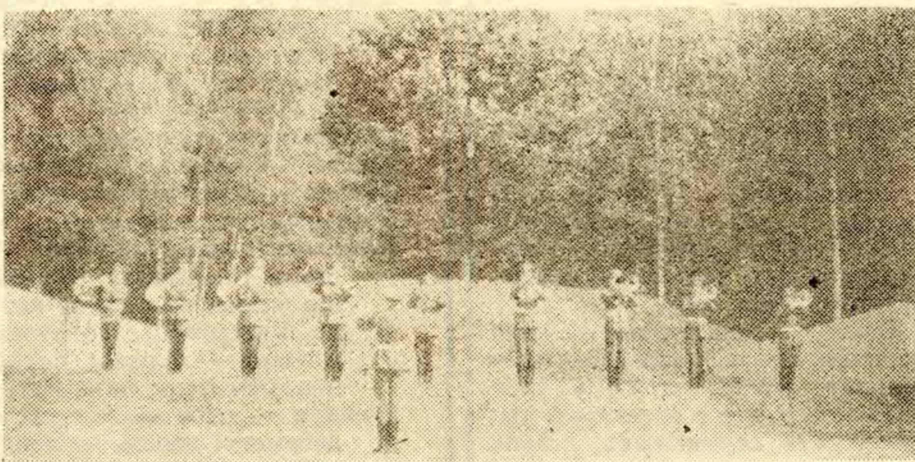
Раптам і мне адхацелася салодкакіслых чарніц. Я ўспомніў гэтых дзяцей ды іх мам, якіх я бачыў у прафілакторыі Віцебскага вытворчага аб'яднання „Даламіт". Віцебшчыну, на шчасце, у асноўным абмінула шкодная хмара, якая неслася з поўдня Беларусі. І таму няраз даводзілася мне наглядаць тут шматлікія праявы братняй дружбы ў адносінах да пацярпеўшых ад чарнобыльскай аварыі. Усе свае дамы адпачынку, санаторыі і прафілакторыі адвяла Віцебшчына гэтым людзям.

Урэшце дабраліся мы на **Курган дружбы**. Пасярэдзіне прасторнай лясной паляны, на невысокім зялёным узгорку рос стройны дуб. Гэта і быў **Курган дружбы**. Адна з трох табліц апавяшчала на беларускай мове:

„Курган дружбы, збудаваны на стыку граніц трох братніх рэспублік у гонар баявой дружбы рускіх, беларускіх і латышскіх партызан, замацаванай кроўю ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Адкрыты 3 ліпеня 1959 года".

Я з маімі віцебскімі сябрамі быў там на 27-гадоў пазней, 5 і 6 ліпеня 1986 года. Каго і што ўвекавечвае гэты Курган? Хто і як яго заснаваў? На гэтыя пытанні пастараюся адказаць ужо наступным разам.

Вось ён, Курган дружбы народаў Беларусі, Латвіі і Расіі. Кожны год у першую нядзелю ліпеня адбываецца тут шматлюдны мітынг, прысвечаны дружбе і міру.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ВЯСЁЛАЯ ЗАБАВА

Каля поўначы маладажоны ў акружэнні сватоў, дружак і ўсіх маладых вясельных гасцей уставалі з-за сталоў і кіраваліся на танцы, называлася гэта ісці „на забаву“, або „ісці на музыкі“. Забава, як правіла, адбывалася ў доме суседа. Не заўсёды вясельныя госці маглі беспералікодна выйсці з хаты. Вельмі часта „запарожнікі“ барыкадавалі дзверы і адкрывалі праход толькі тады, калі вясельнікі давалі выкуп. Напрыклад, у вёсцы Махнатае хлопцы-„запарожнікі“ знімалі з завесаў дзверы, ставілі іх упоперак, прыносілі пусты гаршчок, стукалі ім у стол і крычалі папольску:

Proszę wódkie stawić,
Bo jak nie, to z armat
Będziem walić.

Атрымаўшы выкуп, „запарожнікі“ разам з вясельнікамі кіраваліся на забаву, дзе маладая мела абавязак танцаваць з усімі кавалерамі, а малады з усімі прысутнымі дзяўчатамі. Такая практыка мела спрыяць хуткаму выхаду замуж усіх дзяўчат і жаніцьбе ўсіх хлопцаў.

Танцы прадаўжаліся некалькі гадзін. Пасля забавы вясельныя госці вярталіся на світанні ў хату і зноў сядалі за сталы. Быў гэта апошні акт вясельнага тэатру ў хаце маладой, і маладыя рыхтаваліся да выезду ў дом маладога. Зразумела, што паяўляўся ў такой сітуацыі настрой пэўнай трывогі і смутку. Датычыўся ён перад усім маладой і яе бацькоў. Настрой гэты ўдзяляўся і ўсім вясельнікам, якія інтанавалі сумныя песні. Дамінаваў у іх матыў расстання. Прывядзем тут характэрны тэкст з вёскі Крывяцічы. У яго змесце паяўляецца рытуальны элемент, звязаны з ключамі, якія мелі адкрываць дарогу да выхаду замуж усім сяброўкам маладой. Спецыфіка гэтай песні праяўляецца ў тым, што выступаюць у ёй элементы таямнічасці, дэтэрмінацыі, свайго роду замовы-заклёну. Несумненна, тэкст гэты дайшоў да нас з часоў глыбокага мінулага, калі містычнасць была неаддзельнай часткай многіх народных рытуалаў і калі слову прыпісвалася здольнасць магічнага ўздзеяння на жыццё:

Ужэ свет світае,
Зоры займае,
А брат сэстронкі
Ключоў пытае:
— Ой, сэстро, сэстронко,
Дэ ключы дэла?
— Кінула ключы,
З коморы ідучы,
Кінула на мора,
Кінула на горы,
Кінула на рэкі,
Кінула навекі,
Кінула высоко,
Пойду далёко.

Вельмі цікавы тэкст развітальнай песні паходзіць з вёскі Клейнікі. Песня гэта з'яўляецца свайго роду запісам правіл і прынцыпаў, якімі павінна кіравацца маладзіца ў чужым доме.

Сідіт (імя маладой) коло
стола.
Слёзкі пролівае.
А коло ее матуля
Розуму поўчае:
— Ідэш, дітятко,
У чужые людэ.
Будзь пакорненька,
Лягай позненько,
Уставай раненько,
Кланяйся нізэнько.

Можна сказаць, што ў гэтых паказах познята ляганні, ранняга ўставання і нізкіх паклонаў праяўлялася ўся філасофія жыцця маладой жанчыны, якая трапляла ў чужую сям'ю, дзе нярэдка тыранія мужа і свякрухі былі пастаяннымі элементамі штодзённага жыцця.

А. Баршчэўскі

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Сэрцайка, здарылася гэта паўтара года таму назад. Наша фабрыка святкавала юбілей, і больш прыватную ўрачыстасць мы перанеслі ў Белавежу, дзе было вогнішча, было і што выпіць ды й закусіць. Была і музыка. І ўсе гулялі вельмі весела. Быў там таксама і мой муж, бо мы працуем разам, толькі ў іншых цэхах. І ўсё было б добра, калі б мой муж за гадзіну да канца ўсяго гэтага „балю“ не звярнуў увагі на адну з маіх сяброўак. Як прыклеіўся да яе, то ўжо да канца і не адклеіўся, забыўшыся пра ўсё на свеце, а пра мяне ў першую чаргу. З нейкім непакоем у сэрцы вярнулася я дахаты. І, на жаль, непакой быў апраўданы. У майго мужыка, саракагадовага „каня“, нарадзілася новае каханне. Ён зусім адышоў ад сям'і, прападаў вечарамі, нічога ў хаце яго не цікавіла, нічым не займаўся, ні ў чым не памагаў. З болем мушу сцвердзіць, што перасталі яго цікавіць і нашы цудоўныя дзеткі.

На працягу гэтых паўтара гадоў тая мая сяброўка ўвесь час мне даказвала, што спалучае іх толькі духоўная сувязь, што ў іх ёсць супольнае замілаванне да кніжак, да мастацтва, а па-за працай яны ніколі не сустракаліся і яна б ёй, сваёй сяброўцы, ніколі ў жыцці такой крыўды не зрабіла. Думала яна, што я зараз жа разяўлю рот і паверу ёй. Я ж ведала сваё і цярпела пацяху, адна. Высахла я, як шкілет, але што ж мне было рабіць, калі ў мяне дзеці, дом і дурны мужык...

І вось у апошнім часе я пачала заўважаць у мужа нейкія перамены. Ён пачаў у пару вяртацца дахаты, перастаў выходзіць вечарамі, больш увагі прысвячае дзецям. Больш таго, прапануе часамі мне выйсці куды-сьці разам. А тую маю сяброўку-паненку, якой пара б ужо выйсці замуж, я часамі бачу з нейкімі хлопцамі, хаця раней яна ўвесь час круцілася каля той кампаніі, дзе прабываў мой муж.

І цяпер я так сама сабе падумала: а мо і сапраўды прайшло ў яго наступнае каханне... Не першая ж гэта баба ў яго жыцці пасля мяне. Хаця раней гэта адбывалася намнога больш дыскрэтна. А як табе здаецца: ці я ўжо сваю бяду перачакала, ці няшчасце ўжо абмінула маю сям'ю, ці проста яны сталі больш скрытымі і перасталі мазоліць людзям і мне вочы?

Зіна

Зіна! З усяго напісанага табой вынікае, што, бадай, ты бяду перачакала. Вытрымала! Бо калі твой муж і раней меў нейкія падобныя гісторыі, то ўжо, бадай, паспела ты і прызвычаіцца да гэтага. І хаця на гэты раз справа, як пішаш, была даволі сур'ёзная, то твой муж ад цябе ўсё ж не адышоў, не кінуў дзяцей і не патрабаваў разводу. Значыць, нешта яго пры табе і дзецях трымала, а з гэтага вынікае, што мо і варта было перачакаць.

На шчырасць гэтай тваёй сяброўкі я б занадта не разлічвала, бо жанчына наогул канкурэнтку чуе носам. Твой муж, відаць, чалавек „разрыўковы“, любіць скочыць убок, хаця ахвотна вяртаецца дахаты. І ты, калі заўважыла, што нешта ў вас змянілася ў апошні час на лепшае, што стаў вяртацца дахаты, цікавіцца дзецьмі, павінна быць у адносінах да яго вельмі мілай, сімпатычнай, замнога не распытваць і цешыцца, што дзеці маюць бацьку. Ага, і не забудзься пра добрую кухню!

Так што, лічы, на гэты раз няшчасце абмінула тваю сям'ю, але калі ў твайго мужа ёсць ужо такія інклінацыі да дзяўчат, то за будучыню тваю шчаслівую галавы не дам адарэзаць.

Сэрцайка

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

БЕЛАРУСКІ БОРШЧ З ФАСОЛЯЙ І ЯБЛЫКАМІ

На 300 г свіных касцей, 200 г ялавічыны і 60 г сасісак бярэм 1 бурак, 4 бульбіны, 1 моркву, 1 цыбуліну, 2 сталовыя лыжкі фасолі, 1 сталовую лыжку шмальцу, 2 сталовыя лыжкі смятаны, 1 яблык, 2 сталовыя лыжкі памідорнага перацёру, 1 пятрушку, 1 сталовую лыжку 3-працэнтнага воцату, 1 лыжку мукі, цукар, соль.

Зрабіць адвар з ялавічыны і свіных касцей. Асобна зварыць фасолю. Парэзаную саломкай цыбулю, моркву і пятрушку падсмажыць, дадаць да гэтага памідорны перацёр і патрымаць на малым агні яшчэ мінут дзесяць. У зваraны адвар паложыць нарэзаную бульбу, а калі суп закіпіць, палажыць пасечаныя зваraныя буракі, падсмажаную моркву, пятрушку і цыбулю разам з памідорным перацёрам і мукой (разведзеная раней адварам). На пяць мінут перад заканчэннем варкі палажыць у боршч парэзаныя на кавалкі абабраныя яблыкі і зваранўю фасолю. Дадаць соль, цукар і воцат. Падаваць з кавалкамі мяса і сасіскамі. Забяліць смятанай.

КАПУСТА З РЫБАЙ

На 700 г кіслай капусты ўзяць 500 г рыбы, 1 цыбуліну, 1 сталовую лыжку мукі, 1 пятрушку, 2 сталовыя лыжкі масла, лаўровы лісток, зеляніну, соль.

Рыбнае філе заліць гарачым рыбным адварам і зварыць. (Рыбны адвар робім з горшых частак рыбы — з галоў, касцей, скуры.) Рыбу выняць, а замест яе ў суп палажыць тушаную капусту, цыбулю і пятрушку. Варыць мінут 20-30. На пяць мінут перад заканчэннем варкі дадаць лаўровы лісток і падсмажаную і разведзеную вадою муку. У гатовую капусту палажыць кавалкі варанай рыбы, пасыпаць зелянінай.

БУЛЬБА, ТУШАНАЯ З ПЯЧОНКАЙ І САЛАНІНАЙ

На 10 бульбін трэба ўзяць 350 г пячонкі, 200 г саланіны, 1 моркву, 1 цыбуліну, 1 сталовую лыжку памідорнага соусу, 4 сталовыя лыжкі растопленага масла, прыправы, соль.

Бульбу і моркву, нарэзаўшы, падсмажыць на масле. Саланіну і пячонку дробна нарэзаць і падсмажыць разам з пасечанай цыбуляй. Усё перамяшаць, дадаць крыху вады, соль, прыправы і памідорны перацёр. Тушыць на малым агні.

Гаспадыня

СОННІК

49

Канюшына — сеяць яе — жыццё на вёсцы; бачыць, як сеюць — удача ў гаспадарцы; цвітучая — вясёлая будучыня; палеткі канюшыны — будучыня з многімі надзеямі; з чатырма лісточкамі — шчасце ва ўсіх справах; вялікая радасць; вялікія грошы.

Каньяк піць — каханне без узаемнасці.

Капальня, шахта — шчасце і багацце; працаваць у ёй — натужлівая праца; вугальная — багатая жаніцьба (замужжаства).

Капаць зямлю — цяжкі занятак.

Кап'ё — нянавісць, варожасць.

Капітан — доўгае і шчаслівае жыццё.

Капліца — радасць і шчырыя прыяцелі.

Капрал — паратунак з благога палажэння.

Капусту есці — даход; бачыць ядучых — неспадзяванае засмучанне; садзіць — выгаднае жыццё; шаткаваць, крышыць — нуда; варыць — дабрабыт; капуста цвятная (каляфёр) — пашана без матэрыяльнай карысці; есці яе — смутак.

Капуцын (манах) — здрада і ашуканства з боку сяброў.

Капыта — непаладкі, ашуканства.

Капэла — верныя прыяцелі.

Капюшон (**у плашчы**) — не вер кожнаму чалавеку.

Капялюш новы і прыгожы — шчасце, значэнне, пашана; стары і падзерты — непрыемнае палажэнне, нястачы, няшчасце; калі сарве яго вецер — страта пэўнага даходу, нявернасць; абноўлены — цябе чакае страта; надзяваць — блізкае падарожжа; згубіць — клопаты, непрыемнасці; падняць — задавальненне.

Карабін — цябе абкрадуць; страляць з яго — знойдзеш дапамогу; насіць — заказаешся; кулямёт — будуць цябе лаяць.

Караваншчык, пастух — хрысціны.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

У ДУБІЧАХ

У адзін з рэдкіх сонечных дзён кастрычніка я наведала школу ў Дубічах Царкоўных. На падворку, разлажыўшы на стале розныя геаметрычныя і геаграфічныя прылады, настаўнік Славамір Кулік вёў з вучнямі ўрок геаграфіі. Зрокі ўсіх былі скіраваны на перспектыву школьнай спартыўнай пляцоўкі і далёкія палі з пералескамі.

Дзеці ўцешыліся нашай сустрэчы і, выкарыстаўшы аказію, запрасілі „Зорку" на заняткі геаграфічнага гуртка, які якраз меў адбыцца ў той дзень адразу пасля заняткаў, а ў плане якога былі дыскусіі аб розніцы ў беларускіх гаворках Беласточчыны.

Цікавая гэта была дыскусія. Дзеці параўноўвалі літаратурную мову з дыялектам у Дубічах, знаходзілі розніцу ў гаворках суседніх вёсак. Пры нагодзе параўноўвалі і народныя вырабы і песні сваёй ваколіцы. На заканчэнне заняткаў пагаварылі і аб нашай газетцы. Тут усе чытаюць „Зорку", бо ўсе да аднаго чалавека ў школе вучацца беларускай мове, вядома, не ўлічваючы першакласнікаў і прадшкольнікаў.

У школе я даведалася, што ўсе школьныя арганізацыі і гурткі вельмі актыўна сёлета пачалі сваю працу. Кіруе ўсімі справамі школьнае самаўпраўленне, якое па чарзе ставіць на школьных апэлях усе актуальныя справы школы. Школьнае самаўпраўленне з першых дзён заняткаў узялося за парадак і дысцыпліну ў школе, арганізавала конкурс чысціні ў класах і ў выглядзе вучняў, а таксама ставіць на апэлях такія пытанні, як культываванне мовы і культуры бацькоў, дапамога старэйшым людзям у вёсцы, удзел у розных гмінных мерапрыемствах.

Сёлета ў школу прыйшла новая настаўніца Ірына Півавар, якая ведае і любіць музыку. Хоць паходзіць яна са Шлёнска, вельмі ж спадабаліся ёй нашыя мясцовыя ды наогул беларускія вельмі меладыйныя песні. Разам з настаўніцамі беларускай мовы настаўніца музыкі плануе ўдзел школы ў конкурсах беларускай песні, а на студзень школьны хор і салісты падрыхтуюць беларускую вечарыну. Вельмі хацела б і я пабываць на ёй.

Дырэктар школы Лідзія Саевіч задаволена працай розных гурткоў. Ліга аховы прыроды разам з гарцэрамі адзначыла Міжнародны тыдзень турыстыкі ўдзелам у Белавежскім рэйдзе, а ў школе плануецца імпрэза пад лозунгам „Краявіды" на тэму Беласточчыны.

Дзеці з малодшых класаў пад апекай сваіх настаўнікаў вучацца аказваць сэрца і дапамогу старэйшым людзям у вёсцы — робяць ім пакупкі ў краме, парадкуюць на падворках, а зімой расчышчаюць сцежкі ад снегу.

Гурток беларускай мовы арганізаваў у сваім кабінеце прыгожы этнаграфічны куточак, клас упрыгожыў сценгазеткамі, партрэтамі беларускіх пісьменнікаў і беларускім арнаментам. Прыемна прыходзіць на заняткі ў такі клас.

Побач з беларускім класам ёсць школьная бібліятэка. У ёй нямала і беларускіх кніжак.

Аб мерапрыемствах, якія яшчэ будуць адбывацца ў школе, дзеці абяцалі пісаць у „Зорку".

Яніна Чэрнякевіч

Фота аўтара

НА ШКОЛЬНУЮ СЦЭНУ

Міхась Скрыпка

ВЫКРУЦІЎСЯ

(Пачатак у папярэднім нумары)

Убягае ўзрадаваная Лена, кладзе на стол хлеб і пляскае ў далоні.

Лена. Ану, хлопцы, танцаваць! Танцаваць!

Паўлік. Гэта за што?

Лена. А вось адгадайце!

Раман. Мы не адгадайкі! І нічога ты нам не прынесла.

Лена. А вось жа прынесла! *(Трасе сціснутым кулаком).* І тут столькі радасці, што ахнеце!

Бабка *(ставіць на стол яду).* Ох і сарока ты, Ленка, дай ужо хлопцам перакусіць.

Лена. Добра, добра, хай ядуць, а то ў іх апетыт прападзе.

Раман. А нам і нецікава.

Лена. Нецікава! Ды ты і не здагадаешся, што...

Раман *(перастае есці).* А што?

Лена. А табе ж нецікава.

Паўлік. Ох і нядобрая ты, Ленка. Не для яго, а для мяне скажы сакрэт.

Лена. Добра. Раз так — табе дам адзін білет, а яму...

Раман. Які білет?

Лена. А такі. Во, гляньце, тры білеты на спектакль. Да нас прыехаў тэатр лялек.

Раман і Паўлік. Праўда? І не хлусіш? У наш клуб? Калі, вечарам?

Лена. Каб жа вечарам, а то праз пятнаццаць хвілін. А палове чацвёртай. *(Глядзіць на гадзіннік).* Ой, вой, а што ж гэта такое? Тут яшчэ толькі...

Бабка *(міргае Ленцы. Тая здагадваецца).* Дык жа яшчэ цэлую гадзіну чакаць. *(Хлопцы*

(Працяг на стар. 10)

Віктар Швед

ЗАБЛУДЗІЛІ ХЛОПЦЫ Ў ЛЕСЕ

Заблудзілі хлопцы ў лесе,
Калі там знайшліся зранку.
Запытаўся Ясь Алеся:
— У якім ідзем напрамку?

— Зразумела, што ў паўднёвым,
Дык дадумацца тут можна.
— На якой гэта аснове?
— Гарачэй нам з крокам
кожным.

НАВІЧОК

Настаўніца на перапынку
Вядзе размову з навічком.
— Сядзець за партаю
з дзяўчынкай
Хочаш, ці толькі з хлапчуком?

— З кожным сядзець мне тут
пад сілу, —
На гэта вучань адказаў. —
Галоўнае, каб без памылак
і акуратна ён пісаў.

ТЭЛЕФОН

Мае гаваркі Лявон
На кватэры тэлефон.
І адразу ён, ад сёння,
Да сваіх знаёмых звоніць.
Да сябровак і сяброў
Пільна звоніць ён дамоў.
Запытаў гарэзу Янку
Пра змест новае чытанкі,
А выдатніцу Людмілу
Ці задачы ўжо рашыла?
Мучыў Колю: — Што ў
праграме
Будзе сёння на экране?
Утаміўся ўрэшце трошкі
І адразу лёг у ложка.
Сварыць Лёню ў школе пані:
— Няма хатняга задання.
Адказаў на гэта ён:
— Вінаваты тэлефон.

НАШ ДРУГ ЧАТЫРОХНОЖНЫ

Настаўнік кажа: — Можна
Сцвердзіць, што ўжо спрадвеку
Ёсць тут чатырохножны
Прыяцель чалавека.

— Напэўна ўсім вядома, —
Падказвае Сярожа, —
Яго ўсе маем дома,
Гэта наш сябар — ложак.

КУПІ МНЕ МАЛПКУ, ДЗЕДКА

У дзень святочны дзедка
З унукам сваім, Маркам,
Розных звяроў у клетках
Сустрэлі ў заапарку.

— Купі, дзядуля, звера,
Купі вось малпку тую,
Чытаў я, што ў кватэрах
Іх людзі ўжо гадуюць.

— Ты хочаш забаўляцца,
Рабіць над малпкай здзекі?
— Ды не, ператварацца
Нам будзе ў чалавека.

НЕ ХОЧУЦЬ МНЕ ДАВАЦЬ ПЯЦЁРАК

— Твой працавіты брат, Ягорка,
Прыносіць нам амаль штодзень
Са школы круглыя пяцёркі,
А ты, Міхась, гультай і лень.

— Ты перастань нарэшце, мама,
Так беспадстаўна наракаць.
І я прыносіў бы таксама,
Каб толькі мне хацелі даць.

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ТАЯМНІЧАЯ ГОРКА

Дзецям падабаецца гэтая горка за сялом. Узімку па яе стромкіх схілах яны з'язджаюць на санках і лыжах, нават лыжны трамплін ладзяць. Улетку тут надта зручна гуляць у хованкі. Гуляюць, гуляюць ды і прысядуць адпачыць у цяньку пад дрэвамі ля падножжа горкі і суцішацца. Заслухаюцца, як на старых разгалістых кронах дрэў густое лісце шапаціць пра нешта сваё, таемнае.

— Во, каб дазнацца, адкуль наша горка ўзялася, — парушыў аднойчы Росцік слуханне гэтых таямнічых шэптаў. — Гляньце ж толькі: ці не кратэр застыглага вулкана яна? Даволі высокая, круглая, а наверсе шырокая ўпадзіна, быццам там агнядышучае жарало было...

— Але і вулкан знайшоў! — насмешліва ўсклікнула Ася, яна заўсёды любіла пярэчыць іншым. — Па-першае, вулканы ў гарах бываюць, а тут навакол палі ды агароды, нідзе нават і пагорачка ніякага. Па-другое, каля вулканаў нагрувашчаны агромністыя гурбы застыглай лавы ды попелу, а ў нас адзін торф і дзе-недзе жоўты пясочак ды яшчэ вакол горкі паглыбленне, быццам невялікі роў быў. Па-трэцяе... па-трэцяе....

— Ну што, што „па-трэцяе"? — перапыніў яе Росцік, хочучы кпінамі прыкрыць сваю збянтэжанасць важкімі доказамі Асі.

— А, па-трэцяе, тое, што каля нашага сяла ніколі вулкана не было. Пра яго самыя старыя людзі не памятаюць, нават дзед Нічыпар, — не адступала Ася.

— Але ж вулкан мог быць некалькі тысяч, а то і мільёнаў год таму назад! — гарачыўся Росцік. — Тады, калі яшчэ і людзей тут зусім не было.

Дзеці доўга спрачаліся, губіліся ў здагадках, але так і не раскрылі загадкі свае горкі.

Адгадку прынеслі неяк вясной незнаёмыя людзі, што прыехалі сюды з Беластока і Варшавы. Спярша агледзелі яны ўважліва ўсё наваколле, разбілі пад дрэвамі каляровыя палаткі для жыцця, а потым у некалькіх месцах узяліся капаць горку.

На неспакойныя дзіцячыя пытанні, хто яны такія і навошта ніштожаць любімае месца гульняў, адзін з прыезджых адказаў:

— Не трывожцеся, з вашай горкай нічога дрэннага не станецца, а раўняць яе ніхто не збіраецца. Мы — археолагі. Вывучаем мінулае па захаваных у зямлі рэчах, прыладах працы, зброі, жыллю, умацаваннях. Дзеля гэтага робім раскопкі колішніх гарадзішчаў, могільнікаў. Гэтая ваша горка якраз і была ў старажытнасці ўмацаваным гарадзішчам. Яго пабудавалі каля тысячы год таму назад усходнія славяне, мабыць, дрыгавічы. Яны жылі тут па-суседску з мазаўшанамі. Нашыя раскопкі дапамогуць даведацца, чым займаліся вашыя далёкія продкі, у якіх умовах жылі, з кім гандлявалі і мноства іншых спраў тысячагадовай даўнасці.

Вядома, з таго моманту дзеці ні на крок не адступалі ад археолагаў і даведаліся многа цікавага з багатага мінулага не толькі іхняй горкі гарадзішча, але таксама Драгічына, Мельніка, Бранска, Бельска, Суража, Нарвы, Гарадка, Крынак ды іншых старажытных гарадзішчаў на Беласточчыне.

Слухалі Росцік і Ася, слухалі і іншыя і ніхто не спрачаўся. А хто ж мог падумаць, што ў іхняй горцы схавана тысячагадовая гісторыя тутэйшай зямлі.

Ігнат Снарскі

1. Чым займаюцца археолагі?
2. Раскажыце, як выглядае старажытнае гарадзішча? Ці ў вашай мясцовасці ёсць такая „таямнічая горка"?
3. Назавіце старажытныя мясцовасці на ўсходняй Беласточчыне.

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 55, кв. 12. Каця Палуніна, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. 2 пер. Р. Люксембург, 6, кв. 26 Наташа Панцялеева, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 9, к. 1, кв. 12. Наташа Векшына, 3 клас.

* * *

БССР 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 6 кв. 14. Жана Цвяткова, 3 клас.

* * *

БССР 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 3, к. 1, кв. 56. Анжэла Садоўнічая, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 19, кв. 12. Каця Кніга, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 3-А, кв. 121 Света Дзем'яновіч, 5 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул К. Лібкнехта, 79, к. 3, кв. 27. Лёня Лашнец, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 8, кв. 29 Руслан Шпілеўскі, 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул Есеніна, 6, к. 1, кв. 30 Наташа Смычкова, 3 клас.

* * *

СССР, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Вахрушева 4, кв. 25. Косёковой Столине. 5 клас.

(Працяг са стар. 9)

ВЫКРУШУСЯ

кінулі есці). А што гэта так хутка? Ешце, ешце!

Паўлік. Дзякую, пад'елі. А то ў тэатр спознімся.

Раман. Там за гадзіну месцы пазаймаюць.

Бабка *(разглядаючы білеты).* Нічога, не спяшайцеся: білеты нумараваныя, і вашы месцы ніхто не зойме.

Раман. Ого, не зоймуць, там такія...

Лена *(хавае ўсмешку).* Як і вы.

Бабка. Тады вось што. Ты ідзі, Ленка, у клуб, займі месцы і чакай хлопцаў, а яны хай паабедаюць.

Паўлік. Мы ўжо пад'елі.

Бабка. Якая гэта яда! З'ешце яшчэ і гэта, і гэта, выпіце малачка.

Лена. Я пабегла.

Бабка. Бяжы, бяжы, Ленка. *(Ля парога нешта шэпча ёй на вуха).*

Хлопцы неяк ядуць.

Бабка. А вось яшчэ і варэнне. А вось і чаёк. Толькі не думайце выкручвацца, пакуль не вып'еце — не пушчу.

Раман (штурхае пад бок Паўліка). Давай, ды хутчэй. *(Глынуўшы чаю, апёкся. Схапіўся за рот).* І не сказалі, што такі гарачы.

Бабка. А ты не спяшайся, студзі. У запасе яшчэ амаль гадзіна.

Паўлік. Якая гадзіна, калі мы ўжо спазняемся.

Бабка. Не гавары абы чаго. Гадзіннік не які там манюка, не схлусіць.

Раман. А гадзіннік можа адстаць, паспяшаць...

Бабка. Наш гадзіннік за двое сутак спазняецца на адну хвіліну.

Раман. А сёння можа ў яго што сапсавалася.

Бабка. Каб што сапсавалася, то ён бы стаў.

Раман. Ага, стаў. А можа ён стаяў, а тады ўзяў і сам пайшоў?

Бабка. Так не бывае. *(Хітра ўсміхаецца).* А што думаеш, можа, муха спыніла маятнік і ён, адпачыўшы гадзіну, ізноў пайшоў?

Раман. Ну во, самі кажаце, што можа быць.

Паўлік *(вылезшы з-за стала).* Дзякую вам.

Бабка. Так няможна: што пастаўлена, павінны з'есці.

Паўлік. Дык жа чай гарачы. Ромка апёкся.

Бабка. Ён апёкся, бо спяшаўся, а ты студзі. *(Паўлік нехаця садзіцца, студзіць і маленькімі глыткамі п'е).* О, Паўлік малайчына! А я вам яшчэ малінавага варэння дам.

Раман *(катэгарычна).* Не, не, бабуля, дзякую. Мы не любім варэння.

Бабка. Няпраўда, унучак, ты заўсёды, як прыходзіш да мяне, ласуешся малінавым. *(Да Паўліка.)* І ты не любіш?

Паўлік *(пераглянуўшыся з бабкай і зразумеўшы яе).* А я люблю.

Бабка. От і малайчына. *(Памаленьку накладвае варэнне ў сподачак).*

Раман *(рашуча ўстае і да Паўліка).* Ну і еш гэтае варэнне, а я ўжо наеўся.

Бабка. Наеўся?

Раман *(паказвае на горла).* Во!

Бабка. От і добра. А калі так, вазьмі, унучак, вядро, анучу і, пакуль ёсць час, перапры трошкі падлогу. Бач, колькі натупалі.

Раман *(застагнаў).* Ой-ей! Гэта не мая справа, а Ленкі.

Бабка. Яна таксама справай занята: месцы вам беражэ. Да таго ж ты, Раман, даваў мне перад бацькам слова, што будзеш мяне слухаць.

Раман. Бабулька, мілая, я вас паслухаю, толькі пасля тэатра.

Паўлік. А я думаю, цяпер перапром падлогу і яшчэ паспеем у клуб. *(Глядзіць на бабулю)*

Раман *(да Паўліка).* Ты што, здурнеў? Хіба не ведаеш, што ўжо пачалося прадстаўленне?

Паўлік. А калі пачалося, то няма куды спяшацца.

Раман. Ды ты што? Які ж ты таварыш?

Паўлік. А вось такі, што ўжо позна выкручвацца.

Бабка. Пра што вы, не разумею?

Раман *(вінавата).* Вы ўсё, бабуля, разумееце. Я не спадзяваўся, што так выйдзе. Сам папаўся ў сваю пастку.

Бабка. Не разумею такіх загадак. Пра якую пастку ты гаворыш?

Паўлік. Чаго ўжо хітрыць, калі папаўся — выкручвайся.

Раман. Выкручвайся, выкручвайся! Як падкручваў — маўчаў, а цяпер выкручвайся! *(Становіцца на табурэтку).* Як ні выкручвайся, а стрэлкі трэба падкруціць. *(Падганяе стрэлкі).*

Бабка *(хітра).* Вунь яно што! А я думаю, чаго гэта ён на цэлую гадзіну адстаў?

Раман. Толькі не кажыце тату, а то ён мне „падкруціць".

Бабка. Ну, ну, не бойся. Калі сам прызнаўся і зразумеў — не скажу. А цяпер бяжыце, можа на другую дзею пусцяць.

Раман. Не трэба, бо засмяюць хлопцы, што на гэтулькі спазніліся. *(Да Паўліка).* Ты толькі глядзі, у школе не раскажы!..

Паўлік. Не бойся, не такі ўжо я дурань. Раз абое апякліся.

Раман. Табе што, а я сапраўды апёкся чаем.

Бабка. А мой ты ўнучак, вазьмі падлячы ў роце мёдам.

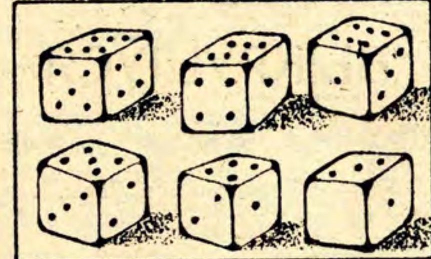
Раман. Сёння гэта не паможа.

Бабка. А чаму?

Раман. А таму, як вы калісьці казалі, што на языку бывае мядок, а на душы лядок.

Заслона

·А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А·

На малюнку бачыш тую самую костку, намаляваную з розных бакоў. Паглядзі, падумай і скажы, колькі вочак трэба намаляваць на пустой сценцы?

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 5 XII — 8.10 Geogr. kl. VI. 9.00 Hist. kl. III lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Przyśpieszenie". 11.15 „Wykorzystanie i ochrona podziemnych wód" — film ZSRR. 12.00 J. pol. kl. VIII. 13.30 TTR — s. I Prod. roślinna. 14.00 TTR — s. I Prod. zwierzęca. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit — teleturniej. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 18.00 Bez próby. 18.40 Mieszkać. 19.00 Dobranoc. 19.10 Dom rodzinny — Wspomnienia Wincentego Stawarza. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Przyśpieszenie" (4) — film radz. 21.35 DT. 22.00 Kontakty — pr. publ. 22.30 DT. 22.35 „Oto Ameryka" (2) — film dok. prod. USA.

Sobota 6 XII — 7.25 TTR — s. III Fiz. 7.55 TTR — s. III Biol. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film z serii „Jazon z gwiezdnego patrolu". 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.15 „Sztuka Zairu" (2) — film dok. prod. franc. 13.00 W świecie ciszy. 13.30 Z potrzeby serca. 14.00 Za kierownicą. 14.30 Azymut. 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu powszechnego: H. Ibsen — „Wróg ludu". 17.05 Kram. 17.45 Los. Dużego Lotka i Zakł. Specjalnych. 18.00 Wspomnienia — X lat „Kombi" — pr. rozr. 18.35 Tel. magazyn młodych — „Promocje". 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zasadzka na prerii" — western USA. 21.30 Czas. 22.00 Siedem dni na świecie. 22.10 DT. 22.20 Sportowe rytmy tygodnia — M.Ś. w piłce ręcznej kobiet. 23.20 Kino nocne: „Wdowy" (6) —serial ang.

Niedziela 7 XII — 7.25 Pr. dnia. 7.30 Blok pr. rolnych. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Koralowa wyspa". 10.30 DT. 10.35 „Biologia morza" (1) „Struktura rafy koralowej" — serial przyrodn. prod. RFN. 11.05 Anonimowy świat Witolda Giersza. 11.25 „Przyłbice i kaptury" (3). 12.25 Tel. film dok. — „Warszawa 1908—1915". 13.05 Siedem anten. 13.50 Tel. Koncert Życzeń. 14.35 Kraj za miastem. 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci: „Jaśkowe zabawki". 16.05 Sportowy mag. sprawozd. 16.50 Studio im. A. Munka przedstawia: „Scisła wiedza matrymonialna". 17.10 Leksykon muzyki rozr. 18.00 Studio im. A. Munka przedstawia: „Zgubiony przepis". 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Alternatywy 4" (2) „Przeprowadzka" — film pol. 20.55 Pegaz. 21.45 Klub międzynar. 22.15 Sportowa niedziela. 22.50 Kabaret Olgi Lipińskiej. 23.50 DT

Poniedziałek 8 XII — 13.30 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Zwierzyniec oraz film „Przyjaciele Zielonej Doliny". 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów. 18.00 „Janosik" — serial TP. 18.55 Pr. relaksowy. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon. 20.15 Teatr TV: F. Dostojewski — Paskudna historia". 21.45 DT. 22.05 Rozmowa na telefon. 22.20 Tel. film dok. — „Konstanty Ildefons Gałczyński". 23.20 DT. 23.25 J. niem.

Wtorek 9 XII — 8.10 Geogr. kl. VII. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Arkady Luwru". 11.45 Poradnik domatora. 12.10 „U Indian Otomi w Meksyku" — film dok. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III J. pol. 14.30 TV kurs rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą: J. pol. 15.50 Kim być? 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia Muzyczna. 16.50 Cojak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gazeta rolnicza. 18.00 TV Informator Wydawniczy. 18.15 „Biesiada w Babinie". — film dok. 19.00 Dobranoc. 19.10 Klinika zdrowego człowieka. 19.30 Dziennik. 20.00 Pr. publ. 20.30 „ArkadyLuwru" — franc. film fab. 22.05 DT. 22.35 Wieczór z X Muzą. 23.35 DT. 23.40 J. ang.

Sroda 10 XII — 8.10 Geogr. kl. V. 9.00 Hist. kl. I lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Zabawa w chowanego". 11.05 Jak się robi clowna — film dok. CSRS. 12.50 Chem. kl. VII. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I Hist. 14.30 TV kurs rolniczy. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Tik-Tak 16.50 Los. Ex. i Super Lotka. 17.00 Studio Sport — Puchar UEFA (III runda) w przerwie meczu Teleexpress. 18.50 Witryna. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Publ. 20.15 „Zabawa w chowanego" — film pol. 21.10 DT. 21.35 Pr. publ. 22.55 Na krawędzi słowa.23.15 DT. 23.20 J. ros. (10).

Czwartek 11 XII — 8.10 Fiz. kl. VIII. 9.00 Muzyka kl. II. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Zdaniem obrony". 11.30 Szkoła dla rodziców. 12.00 J. pol. kl. V. 13.30 TTR — s. III Mech. rol. 14.00 TTR — s. III Hodowla. 14.30 TV kurs rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą: J. ang. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Reporter TDC. 16.50 „Był sobie kosmos" (26) — franc. film anim. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prosty rachunek. 17.40 Piłkarska kadra czeka. 18.00 Wojsk. pr. hist. 18.25 Sonda. 19.00 Dobranoc 19.10 Encyklopedia kultury polskiej. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Zdaniem obrony" — „Starzy znajomi" — serial TP. 21.35 DT. 21.55 Interstudio. 22.35 DT.

Bielsk Podl. Powrót Jedi — USA 8—9. Trzy stopy nad ziemią — pol. 10—12. Mefisto — węg. 13—14.

Czeremcha Sprzedawca kapeluszy — fr. 10. Sekret Bachusa — rumuński — 12—13.

Hajnówka Dziewczęta z Nowolipek — pol. 7—9. Powrót do przyszłości — USA 10—14.

Michałowo Xamaha stragan rybny — jap. 6—7. Indiana Jones - USA 9—14.

Mielnik Paryż — Texas - RFN 10—11. Fanny i Aleksander — szwedz 13—14.

Milejczyce Aż rozłączy nas śmierć — NRD. Zwariowana rodzina — węg. 10—14.

Nurzec Kwiaty dla pani na zamku — czes. 10. Zapis zbrodni — pol 11—12. Jutro się policzymy, kochanie — czes. 13—14.

Orla Szczerze oddany — radz. Pogańska madonna — węg. 10—14.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	**7**	**24**	**Амбражэя, Марціна**	**Кацярыны, Аўгусты**	**7.30-15.25**	**12.14-22.24**
панядзелак	8	25	*Марыі*	Клімента, Пятра	7.31-15.24	12.26-23.44
аўторак	9	26	Леакадзіі, Веслава	Якава, Інакенція	7.32-15.24	12.37-0.00
серада	10	27	Юліі, Данеля	Паладзія, Рамана	7.33-15.24	12.47-1.02
чацвер	11	28	Дамазыя, Вальдэмара	Сцяпана, Васіля	7.34-15.24	12.57-2.17
пятніца	12	29	Аляксандра, Дагмары	Парамона, Нектара	7.35-15.24	13.09-3.32
субота	13	30	Луцыі, Атыліі	*Андрэя* Першазванага	7.36-15.24	13.24-4.48

ГАДАВІНЫ

165 год таму назад

10.12.1821 г. нар. рускі паэт, рэвалюцыйны дэмакрат Мікалай Някрасаў (пам. 8.I.1878 г.), аўтар вядомага верша „Роздум каля параднага пад'езда", паэм „Каму на Русі жыць добра" (1876), „Мароз, Чырвоны нос" (1863), „Рускія жанчыны" (1873) і інш.

12.12.1821 г. нар. французскі пісьменнік Гюстаў Флабер (пам. 8.5.1880 г.), аўтар раманаў „Пані Бавары" (1856), „Саламбо" (1862), „Выхаванне пачуццяў" (1869) і інш.

95 год таму назад

9.12.1891 г. нар. выдатны беларускі паэт Максім Багдановіч (пам. 25.5.1917 г.), адзіны прыжыццёвы зборнік вершаў „Вянок" (1913), яго вершы: „Зорка Венера", „Слуцкія ткачыхі" і іншыя сталі агульнавядомымі песнямі.

50 год таму назад

13.12.1936 г. нар. беларускі пісьменнік Мікола Воранаў, друкуецца з 1965 г., першы зборнік апавяданняў „Ветраны дзень" (1976), аповесць „Завея" (1979) і інш.

45 год таму назад

13.12.1941 г. нар. беларускі паэт Мікола Маляўка, друкуецца з 1957 г., першы зборнік вершаў „Едуць маразы" (1966); працуе ў Беларускім тэлебачанні.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Віктар Рудчык з'язджае з поля ● З чаго пачынаецца чалавек? — адказвае М. Панфілюк ● Алесь Барскі аб песімізме і бязвер'і ● Беластоцкая „Восень з блюзам" ● Максім Багдановіч — Васілёк Беларускі (артыкул другі) ● Міра Лукша не памірае ад нуды ● „Аўрора" перад ад'ездам цягнікоў ● З паездкі ў БССР ● З суда ● Беларускі фальклор і беларуская кухня ● Сардэчныя тайны і соннік ● Што-дзе-калі ● „Зорка" ● Гумар

(Працяг са стар. 2)

НА МЯЖЫ

ніцца толькі на горшае ці таксама на лепшае? Зразумела, што калі пад паняццем трэніроўкі намаганняў маем на ўвазе ўпартую навуку і самаадукацыю, дык, несумненна, можа чалавек змяняцца і на лепшае. Калі, аднак, трэніраваца будуць толькі штучныя міны, тэатральныя жэсты, мадуляцыя голасу, дык, зразумела, увесь гэты камуфляж не толькі не прыкрые прыроджанай дурноты, але нават наадварот — пакажа яе ў поўнай галіне.

Якія з гэтага вывады? Па-першае, усім нам здаецца, што мы прыгажэйшыя, разумнейшыя і лепшыя, чым ёсць мы ў сапраўднасці.

Па-другое, наогул іншым мы прыпісваем больш зла і брыдоты, чым у іх гэтага ёсць сапраўды.

Па-трэцяе, паступайма так, каб у дзяцей не развіваўся ні комплекс непаўнацэннасці, ні комплекс звышкаштоўнасці, бо абодва яны аднолькава грозныя.

Па-чацвертае, ідучы за радамі Талстога, пры аналізе свету і людзей шукайма зла перш за ўсё ў сабе, а не ў іншых.

Прызнаюся, што мне ўсё гэта даецца вельмі цяжка.

Алесь Барскі

БЕЛАРУСКІЯ ПРЫКАЗКІ

Жонка не жонка, а чорт у спадніцы.

*

Жывуць, як кот з сабакам.

Увага, беластачане!

У нядзелю, 7 снежня г.г., у Доме настаўніка, вул. Варшаўская 8, а гадзіне 16-й адбудзецца сход членаў БГКТ з горада Беластока. Запрашаем!

Праўленне Беластоцкага аддзела БГКТ.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

580. Юрка Зюзя (Варшава) — 1110 зл.
581. Ананімны ўзнос — 21000 зл.
582. Добраахвотная пажарная каманда ў Пасынках — 3000 зл.
583. Гмінная ўправа ў Орлі — 30000 зл.
584. Эстрадны калектыў „Дубіны" — 8000 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар)

АДРАС РЭДАКЦЫІ

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok ul Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 130 zł; półr 260 zł rocznej 520 zł

WARUNKI PRENUMERATY

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 1919/86 r. Nakład 4.900 egz. R-3.

СЛУХАЕМ І СПЯВАЕМ

Змяшчаем словы песні, якую пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкім радыё.

Я ХАДЖУ ЗАКАХАНЫ
(З рэпертуару „Верасоў")

Я хаджу закаханы ў твае краявіды
І шапчу, як прызнанне:
— О, мой край дарагі,
Знай, нясу табе ў споведзь
І трывогі, і крыўды,
І надзеі, і ўцехі, і любоў, і грахі.

Пасля доўгіх расстанняў
І далёкіх вандровак,
Я на векі вярнуўся
Ў засень клёнаў тваіх.
Толькі з роднага дому,
Толькі ў роднай дубраве
Як не дрэвам, хоць кветкай
Прарасту для жывых.

Я хаджу закаханы ў твае краявіды
І шапчу, як прызнанне:
— О, мой край дарагі,
Толькі з роднага дому,
Толькі ў роднай дубраве
Як не дрэвам, хоць кветкай
Прарасту для жывых.

ДАКЛАДНЫ НАПРАМАК

Сустрэліся двое паляўнічых, ды адзін да другога:

— Ну, што ўпалявау?

— Ды нічога, як бачыш.

— Я таксама, як бачыш...

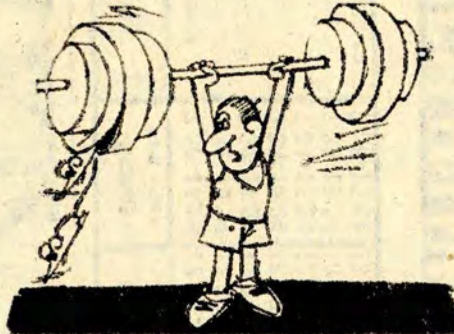
— Ну, то гайда на балота, хоць нейкага куліка ўпалюем.

— А дарогу туды ведаеш?

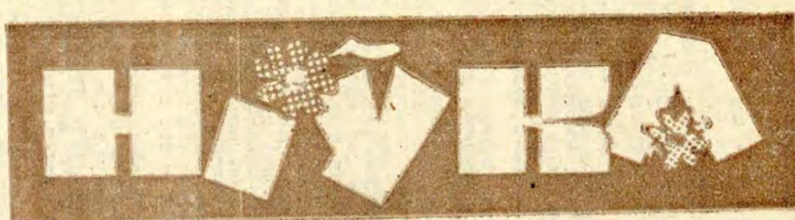
— А мы зараз распытаем... Эй, цётка, як нам да балота трапіць?

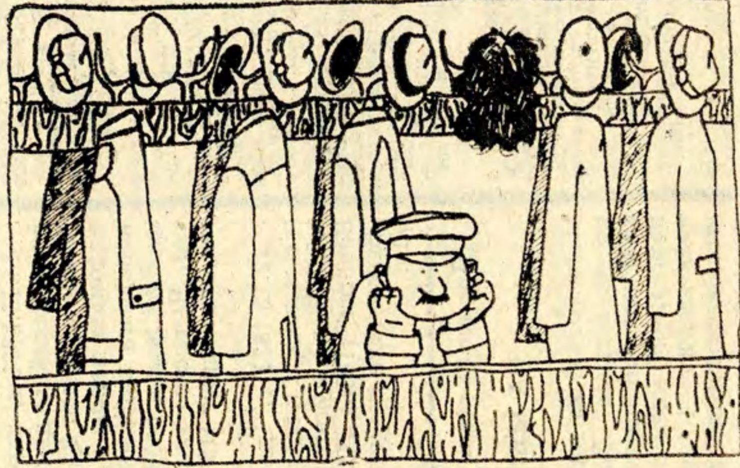
— Вось пойдзеце гэтай сцежкай да сяла, а там крама, а ад яе...

— Годзе, годзе! Нам абы толькі да крамы дабрацца, а да балота трапім.

Такое спартыўнае жыццё...

У ТЭАТРЫ

— Скажыце, калі ласка, я магу атрымаць два білеты ў першым радзе? — звяртаецца задрыпанец да тэатральнага касіра.

— Можаце.

— А ў ложу?

— Ёсць і туды.

— Ну, а два месцы на балконе?

— Таксама ёсць. Возьмеце на балкон?

— Не, дзякую. Відаць, спектакль вельмі нудны, калі столькі свабодных месц.

У ЗААПАРКУ

Выхаванцы дзіцячага сада прыйшлі ў заапарк. Ля клеткі з кенгуру выхавацелька ім тлумачыць:

— А гэта жыхары Аўстраліі...

— Так?! — здзіўляецца маленькі Францішак. — За аднаго з іх мая сястра нядаўна выйшла замуж...

СВАРКА

— Ты, аказваецца, эгаіст. Мая жонка, мая кватэра, мая зарплата. Маё, маё... Няма нічога твайго. Ёсць толькі наша. Ты запамятаў? Дарэчы, што гэта ты там шукаеш у шафе?

— Нашы штаны, — адказаў муж.

СПАЧУВАННЕ

— Я чуў, ты больш не служыш Бахусу?

— Не магу. Хопіць перакуліць адну чарку — і адразу з носа цячэ кроў.

— Спачуваю. У мяне таксама агрэсіўная жонка.

Не будзіце маё сумленне, бо яно можа ўстаць не на тую нагу

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Жонка гаворыць мужу, стоячы перад вітрынай магазіна:

— Як бы мне хацелася мець футра!

— Ну што ты, дарагая! Як табе ў галаву магло прыйсці такое! Няўжо ў век касмічных караблей ты хочаш прыпадобніцца да першабытнага чалавека і хадзіць, укруціўшыся ў звярыныя скуры?!

*

— Вы ўжо чулі, што Енсены з-за грабежнікаў усю ноч не гасяць святла ў віллі?

— Дзіўныя людзі! У грабежнікаў заўсёды пры сабе ліхтарыкі...

*

— Мой кліент хварэе раздваеннем асобы, і таму я прашу вас быць да яго паблажлівым, пане суддзя.

— Добра, я ўлічу гэта. Я думаю даць яму па пяць год на кожную палавіну.

НЯЎДАЛЫ ДЗЕНЬ

У начальніка Дзяўбалы
сёння дзень зусім няўдалы:
у турботах
і клапотах
праляцеў ён неўпрыкмет.
І не змог Дзяўбала нават
выклікаць у кабінет:
ні галоўнага,
ні нама,
каб як след ім наківаць,
з інжынера „стружку зняць"...
Нават смешна: сакратарку
белабрысую Адарку
за нядбайнасць не „разнёс",
не давёў яе да слёз...
Ноч не будзе спаць Дзяўбала —
дзень пражыў ён так няўдала.

Хведар Жычка

З „Весніка Задрыпоніі"

З БЛАКНОТА АРНІТОЛАГА

Звыш 2,5 тысяч пералётных птушак засталіся на зімоўку навокал толькі што пабудаванага 14-павярховага жылога дома на Лясной вуліцы г. Ачуцінава.

Вучоныя тлумачаць гэты цікавы факт памылкай будаўнікоў, якія навесілі абагравальныя батарэі не на ўнутраных, а на знадворных паверхнях сцен новага дому.

З суседскага агародчыка.

Курёзы

ЦУДЫ РЭКЛАМЫ

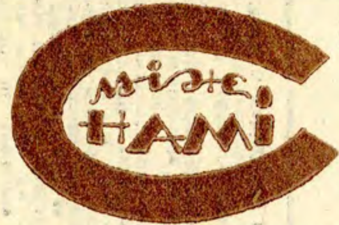
У фармаванні густу ды ўпадабанняў на Захадзе сур'ёзную ролю адыгрывае рэклама. Задурманелы ёю пакупнік кідаецца і на тавар, ад якога карысць бывае толькі тым, хто гэты тавар збывае.

Каб адвучыць людзей бязмежна ўспрымаць на веру змешчаныя ў прэсе рэкламныя аб'явы, нарвежскі камітэт аховы пакупнікоў ад шахраяў змясціў у газетах такую абвестку: „Лурыум 30 ікс, цудоўныя амерыканскія лекі. Вяртаюць лысым валасы, вылечваюць большасць хвароб і змяншаюць страты вашым аўтамабілям бензіну на 15-20 працэнтаў".

Хоць у гэтай аб'яве была яшчэ і засцярога — не верыць усялякім шахраям, тысяча асоб выявілі жаданне неадкладна купіць гэтыя „цудоўныя лекі".

З КНІГІ ГІНЕСА

Швейцарац Агюстэн Фурнье амаль голы лёг на забітыя ў сані цвікі і з'ехаў на іх з крутой гары, а канадская жанчына Элен Кары прасядзела з кіслародным апаратам у рэзервуары з вадой 68 гадзін.

Калі нехта зразумеў, што ён нічога не разумее ў жыцці, значыць, ён ужо ў ім разабраўся.